

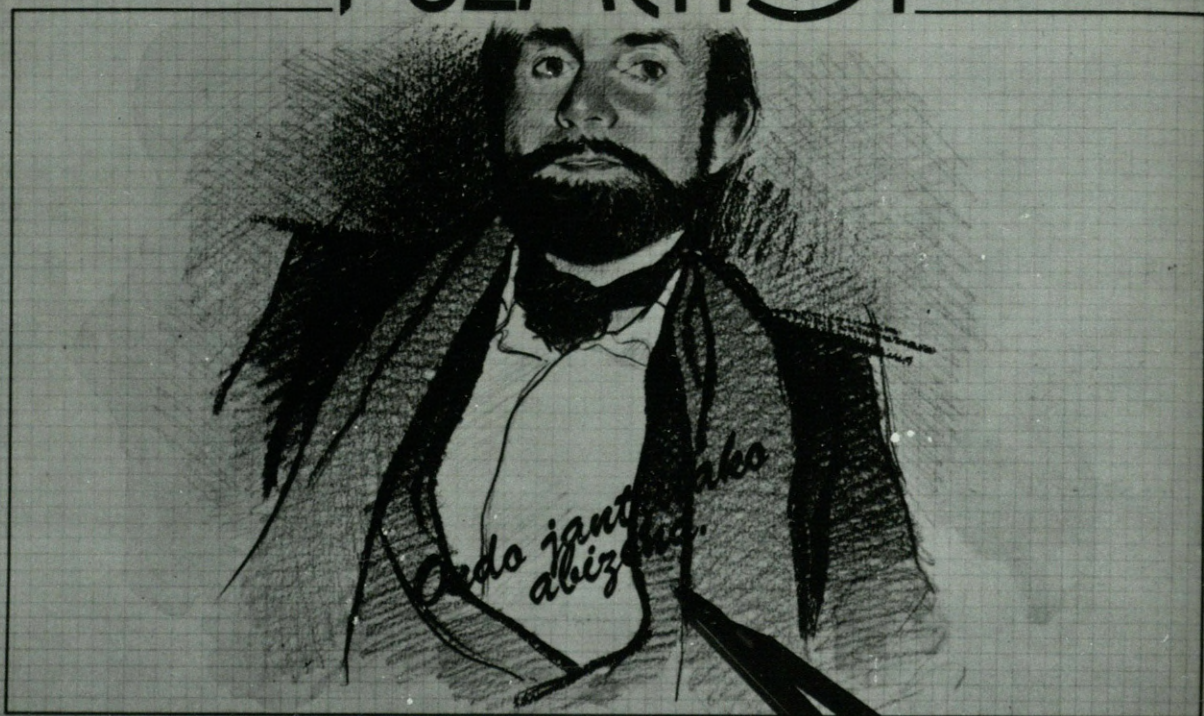
ARGIA

**bakerorekin
elkarizketa:
historiak
jarraitzen
du**

1981-Maiatza 10-XLV garren urtea 910 zenbakia 75 peña

orka reizabal: mutxurdirak ere txuriurdirak
the clash: iraultzaren rock-z
lmarazko zentral nuklearra zen

AUZMENDI

SASTRE-VERGARA I.
DONOSTIAKO ESTILOA.

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

9 or

Duela hilabete bat eta piko Sevillako herri batetan zentral nuklear bat zabaldu zen, Almaraz herrian hain zuzen. Aski urruti dagoen herri horretan gure arazoan antzekoak ere badituzte nonbait, eta horregatik eskaintzen dizuegu **ALMARAZKO ZENTRAL NUKLEARRA** buruzko zenbait datu.

Ez da normala **JOXE MARI BAKERO** bezalako jokalaria gazte bat lehen mailako ekipo batetan jokatzeko. Eta hori ekipo horrek liga irabazi berria duela gehitzen badugu, bistan dago hor gai oso berezi eta interesgarri bat arkitzen dugula: kanterarena. Bakeroren kasuan, Añorga. Eta hara joan gara, hango elkartekoekin eta Bakerorekin hitzegitera.

17 or

GORKA REIZABAL kirolaren munduan gero eta gehiago entzuten ari den izena dugu. Gaur egun Kirol Hiztegiaren zuzendaritza darama, eta bere kazetari lana ere oso nabaria da. Gure orrialdeetara ekarri dugu, Errealaren azken garaipena dela eta.

23 or

Hilak 2an eta espektazio handibatez, Donostian entzun ahal izan zen «**THE CLASH**» musika talde famatuaren musika. Giroa izugarria izan zen eta hurbildu zen jendetza ere bai. Zehaztasun gehiago jasotzeko hor dago **IÑAKI URIAK** eta **MIKEL ANZA**k prestatutako erreportaia kultur sailean.

27 or

oharra

Ohar honen bidez haxe adierazi nahi genizueke: aste honetatik aurrera ale bakoitzaren salneurria hamabost pezetatan igoko da; beraz, hemendik aurrera 75 pezetatan salduko da kioskoetan. Honek ez du eraginik, noski, harpidetzaren sarietan.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Koperatiba
Zuzendari kazetaria: Koldo San Julián
Erredakzioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Joxe Mari Ostolaza, Artaso.
Idazleak: K. Argiñano, «Astema», Balere Bakaikoa, «Beltza», Rafael Castellano, Carlos Donoso, Xabier Etxaniz, Jin Garrido, Mikel Hernán-

dez Abaitua, Felix Ibargutxi, Rufino Iraola, Julen Kalzada, Txema Larrea, Pello Lizarralde, «Mendiaga», «Murumendi», Mikel Nabarro, Xabier Portugal, Koldo San Julián, Joseba Sarriónandia, **TITIRITEROAK** (Enrike Amonarriz, Mikel Anza, El Bachiller Zalakain, Jokin Ansorena, Teresita Irastortza, Mikel Etxebeste, Josu Landa, Iñaki Uribe), «Txillardegui», Jon Urrujolegi, «Xinaberri», Jesus Maria Zalakain.

Marraskilariak: Antton Olariaga, Joxemi, Cote, Tororo, Rotu.

Argazkilariak: Luis Otaegi, Arturo, Txema Ormazabal.

Administrazioa: Iñaki Ugarteburu, Pepi Zabaleta, Joxe Mari Ostolaza.

Moldiztegiak: Ortazar Laborategia, Semi, Ernio.

D.L.: 80-1963

Helbidea: ARGIA, Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea etxea, behea, DONOSTIA-12

Telefona: 427786

HARPIDERIA

Barruan	2.500 pta.
Estatutik kanpo	3.500 pta.
Airez	5.400 pta.
Ale bakarra	75 Pta.

«Zorionak zuri» kas-
tutzen hasi beharko dugu
pamen hau, hain zuzen ere
aipatzekotan dugun zeri-
baki honekin 3. urtemu-
ospatzen bait du urte-
zehar eta izerdia-
rioz mardultzen eta ontze-
joan den hilabetekari-
nek. «Herriaren ahots ha-
hartu du lema bezala az-
ale honek, esaldi labur-
rren bidez aldizkariaren
piritua erreflexatu nahi
telarik. Jende askok iadi-
dakien bezala, publika-
honen aukera erlijiosoa
rri zapaldute alde zuz-
deratu nahi izan du, a-
tasunaren alde eta klas-
roien aldeko opzio-
bat hartuaz. Askok ha-
gutzen badute ere,
guztiak jakin arte
kunde bide luzea go-
zaio HERRIA 2.000
ZARI, eta dudarik e-
horri ekin eta euste-
asmatuko dutela
behintzat litzateke
desioa.

zenbakia,
100 pta.

hilabete
ditu Do-
sukoa izan
au, eta orain
hemezortzi-
ia, ia dudarik
aturaren ain-
kalterako az-
dena. Barne
jota omen da-
pak eta dirurik
ren miseriarik
a sudur gainean
aurrean jarri
erraz ulertzen
ko aldizkari bat
ura eraman deza-
toin guztiak. He-
tsu bat izan de-

DUNA K

RAZIKO ASTE
RALA. —Oso ger-
elebrea eta ikusga-
iparraldean ugari-
diren aste kultura-
patzea. 1977. urtea
ehen ez zen halako-
en, ikastolen alde
ko kantaldiak beste-
zen egiten. Baina
Hazparnen ospa-
lehendabiziko aste
ia. Honen erdua ja-
Baigorri eta Zube-
ere egiten hasi ziren
urtean. Aurten, be-
lekutan hasi dira ho-
ekintzekin, Donapa-
eta Garazin. Lehenen-
ez zaigu, tamalez, be-
iriti baina bigarre-
informazio franko dugu
urtean, eta ondoren
esker jasotako eskaini
izango dugu:

Maiatzaren 15ean,
akumeen bizimoldeaz
kezketaz elkarriketa

Maiatzaren 16ean,
arren arratsaldea ospa-
ko da. Arratsean berriz,
harren, Beñat Etxepa-

re-ren herrian, kantaldia
Garaziko kantari «ama-
teur» guziekin: 30en bat
kantari.

Maiatzaren 17a astea-
ren egun nagusia izango du-
zue eta berau **Luzaiden** os-
patuko da, herri hau, Hego
Nafarroakoa izanik Garazi-
koa bait da. Goizetik gaua
arte, pilota, dantza eta
Erromeria izango da ber-
tan.

Maiatzaren 22an elka-
rriketa bat ospatuko da
ekonomiari buruz (lanpos-
tuak noia sortu Garazin).

Maiatzaren 24ean,
Aintzilen bertsolari saio bat
entzun ahal izango da.

**ZUMAIKO KUL-
TUR ASTEA 81.** — Zu-
maiako Herri Batzokiak an-
tolatuta eta foru Aldundiak
babestuta, honako emanki-
zunak eskainiko dira:

Astelehena 4: gaurko
9'30 tan, naturismoa eta
osasunari buruzko hitzal-
dia, Xabier Arrillagak
emana.

Asteartea 5: gaueko
9'30 etan, «El proceso de
Burgos» filmea.

Asteazkena 6: gaueko
9'30tan Busca Isusik «Zu-
maia inguruko itxas-ja-
nariak» gaiaz arituko da.

Osteguna 7: gaueko
9'30tan, «Euskararen nora-
bideak» dela eta, mahain
ingurua.

Ostirala 8: gaueko
10etan, euskal dantzak
«Koruko Ama Birjinaren
Eskola»ren kargu.

Larunbata 9: arratsal-
deko 5etan, «Maskarada»
taldeak haurrentzat antzer-
kia: «Logale zeukan trape-
zistaren kaso».

Gaueko 10etan, bert-
solari saioa: Amuriza, En-
beita, Agirre, Lazkano,
Lazkao-Txiki, eta Lopa-
tegi.

**IPARRAGIRRE-
REN OMENEZKO HI-
TZALDI SORTA** ospa-
tuko da Donostian, Bilbon
eta Gasteizen hilak 11tik
14era, honakoek emanik:
hilak 11, Federico Zavala
(D), Arana Martija (B), eta
Enrique Knorr (G); **hilak**
12, J.M. Lekuona (D),
Scheifler (B), eta Arana
Martija (G); **hilak 13,** A.M.
Labayen (D), Bello Portu
(B), eta J. San Martin (G);
eta **hilak 14,** Arana Martija
(D), J. San Martin (B), eta
F. Zavala (G).

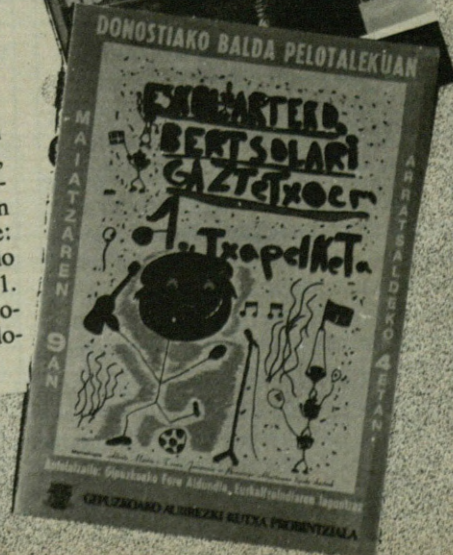
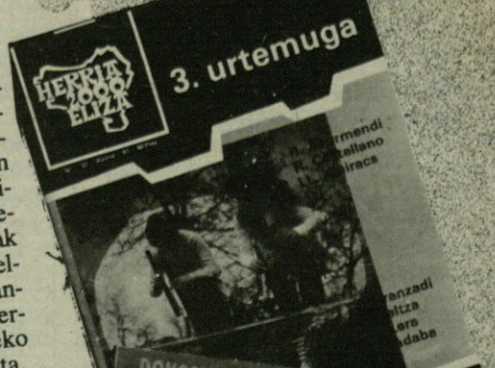
**III. EUSKAL HE-
RRIKO ESKULAN-
GINTZA AZOKA**
ERRENDERIAN ospa-
tuko maiatzak 5etik hasita
10ean bukatzeko. Konfite-
ria eta gozotegiei dedika-
tuta dago batez ere azoka
hau., eta bertan Euskal He-
rri toki guztietako berezta-
sun dastatu ahal izango
dira. Orduoro eta gusto
guztietarako ainitz ekingia
daude antolaturik.

XIMUN ZUBIKOA
**BERTSOLARIARI OME-
NALDIA BANKAN.** —
Maiatzaren 17an, igande-
rekin, omenaldi bat eska-
niko zaio Banka herrian
ZUBIKOA deitzen zen Xi-
mun Ibarra bertsolari ze-
nari. Bankako gazteriak
«Bertsularien lagunak» el-
kartearen laguntzarekin an-
tolatzen du omenaldia ber-
tsolari zenaren heriotzeko
bigarren urtemuga dela eta.

Goizean, 10'30 tan
meza izango da bertako Eli-
zan, ondoren mintzaldi
batzu eta plaka bat agerian
utzi delarik. Eguerdian,
bartzaria herriko ostatue-
tan. Izena eman nahi duen
guztiak hona dei dezake:
ERREGINA: 374037, edo
BIHURRETA: 374161.
Arratsaldeko 4etan bertso-
lariekin saioa, honen ondo-
ren bukatzeko.

25
maiatza
10-17

kantil
Revista de Literatura

onddoak eta gibelurdinak

Ospatu beharrekoak ospatu eta gero berriz ere lanera. Gaurko honetan udaberrian gaudenez gainera, batzuetan horretaz jabetzeko kalera begiratu baino egutegira begiratu beharrean arkitzen bagara ere, onddo eta gibelurdinez arituko natzazue. Orain hasi berria da beren garaia eta.

Oraindik salgai ikusi ditzakezenak Nafarroa aldekoak eta Soria aldekoak izaten dira. Hemen baina ugariago eta lehenago hasten badira ere hemengoak baino zakarragoak izaten dira hori edo gorriska koloreko hondarra izaten dute eta garbitu ondoren ere horrek ematen die hemengoarekin gonbaratuz haiek duten gogortasuna. Hala ere, oso onak dituzue.

Hemengoak-finagoak-laister hasiko zaizkigu baina itxoin gabe hasi hangoekin plater zapoetsuak lortuko dituzue eta.

Ez daude oso garestiak — 1.000 pza. kilo guxi gora behera — baina urte guztian salgai egoten diren perretxiku kultibatuarekin gonbaratuz gero (haiek ere prezio horretan ibiltzen bait dira) ezin esan garesti direnik. Kalitate aldetik ezin daitzeku parekatu eta.

Eta onddo beltza arki badezakezue, poza! Hau da eta, perretxiku guzien arteko errege.

Gibelurdinak ere oraintxe bertan hasi berriak arkituko dituzue eta horregatik beharbada garestixeago. Honek jateko irriak uzten badizkizu itxoin piska bat nahi baduzue, neronek itxoingo ez dudala esan behar badut ere.

Bai onddoak eta bai gibelurdinak, perretxiku guziak bezala, oso preskoak jan behar dira, hau bereziki gibelurdinetan garrantzitsuago bada ere.

Gibelurdinak saltsak egiteko nahiz nahaskian jateko edo, espezialak dituzue haragi eta arrainen laguntzaz jartzeko ere aproposak.

Onddoak ere mila eratarata — labean nahiz barrilan eginda, menestretan nahiz saltsan — arki ditzakezue sukaldaritzari buruzko libururik gehienetan.

Hauek prestatzeko orduan kontutan hartu behar duzue hartu berriak baldin badira, ez dituzuela uretatik pasa behar. Aurreko egunekoak baldin badira ur piska batekin busti sukaldetu baino lehen eta lehortean edo hegohaize boladan hartuak baldin badaude, orduan, bi minututan urtean eduki freskoak gerta daitezten.

errezeta bat

Hona hemen mostra modura errezeta bat; ondorengo hau lortu behar duzu: kilo bat onddo edo gibelurdin, sei baratzuri ale, goilaretxo bat perexil, zortzi goilarekada olio, eta gatza.

Ebaki onddoak edo gibelurdinak gutxi gora behera bi zentimetrotako laukitan eta gaztu.

Jarri sartagin bat sutan olioarekin eta bero dagoenean onddoak edo gibelurdinak jarri zarteginean olioarekin ondo nahastuz bost minutuz.

Ondoren baratzuria ondo ondo xeheturi bota eta hamar minutu ondoren perexil xeheturekin haustu. Bi minutu geroago mahaiera atera daitezke

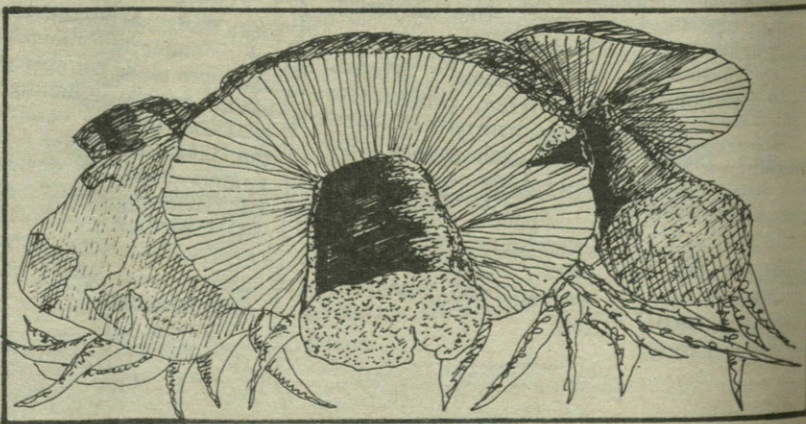
castillo gibelurdinak

Batzuriek oso ondo ateratzen dira onddo eta gibelurdinak bainan badira zapore kalitatezko bati beste zapore indartsuago bat ez zaiola nahasi behar diotenak ere. Eta ez zaie gehienetan arrazoinik falta.

Hona hemen Castillock gibelurdinak era sinpleenean nola prestatzen dizkigun.

Eduki bi minutuz ur feskoan perretxikuak, xukatu eta gaztu. Perretxikuaren bi aldeetatik olio tanta batzuk bota eta txaparen gainean jarri sutan. Bost minutu geroago jiratu bestekaldera eta beste olio tanta batzuk bota su erdira gehiago hurbilduz. Bost minutu gehiago eta mahainera.

K. ARGIAÑANO

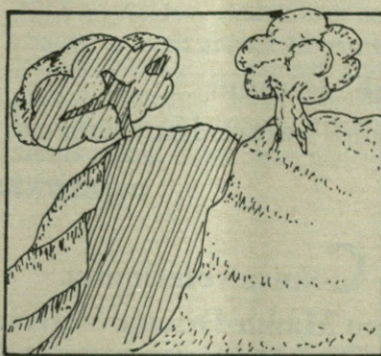
muga iragazkaitza

Gure mendiak ongi ezagutzen dituztenentzat muga ez dela inoiz guziz iragazkaitza izango badakigu. Katramilak eta kome-riak, beti bezela, ezer izkutatu gabarik eta era normalenean ibiltzen direnek izango dituzte, eta dagoeneko hasiak ditugu.

Goi goiko tontorretan ibiliko ez direlakoan nago. Halere, egun-
en batean mendi kaskoak eza-
gutzearen grina balin badute, ex-
kursio asko izorratuko digute. Hegoaldetik etortzen diren men-
dizaleek behin baino gehiagotan
igaro egin behar dute muga; hona
hemen Iparraldeko gailur bisita-
tuenen zerrenda bat: Añamendi
(Biarnoan); Lakura, Binbaleta
eta Zazpigaina (Xuberoan); Okabe, Errozate, Urkulu eta
Adarza (Baxenafarroan); Har-
tzamendi (Laburdin). Eta, be-
rriz, Iparraldetik askotan joaten
da mugaren hurbil diren mendi
hauetara: Alkurruntz, Gorra-
mendi, Hauza, Okoro, Ahadi,
Altobizkar, Orzanzurieta, Men-
dizar, Kartxila, Hiru Erregen
Mahaina (danok, noski, Nafa-
rroan).

Eta errazago aurkituko di-
tugu trabesietan zeharkatzen di-
tugun lepoetan. Hemen, Iparral-
deko itsasaldean, Iparlan Bida-
rraitik Baigorriara egiten dena
dugu famatuena: baina Iparla
kaskotik Buztanzelai leporaino
mugaren lerrotik ibili behar da,
eta Buztanzelai gailurraren
arroka ezberdinetatik aldendu
nahi ba dugu, mugatik mende-
balera jetsi behar da... Eta ez da
leku bakarra.

Mendizaleak izorratzen ha-
siak dira. Lesakako gazte bat-
zuek kontatu didate Ibanteli al-
dera joaterakoan «eletzetxoak»
(hau da Lesakan zibilek duten
izena) aurkitu zituztela; identifi-
katu egin eta gero, arazoa (edo
komeria) hau zen: Euskal Herria
mendiz betea dagola eta, zergai-
tik muga aldera joan behar zu-

ten? Noski, mendizaleen eta bes-
teen logikak ez dira berdinak, eta
mendi konkreto batera joateko
ditugun arrazoinak ez dira
haientzat batere logiko edo
konbentzigarriak.

Halere, mendizaleak ez gara
izorratuenak izango. Muga be-
rezi hauetan, naturak batutako
lurrak eta pertsonak sasiberezi-
tuak dira. Eta, noki, lagunekin
biltzeko oso gutxi errespetatzen
dute muga famatua naturaz ahai-
deak eta hauzoak direnak. Ho-
lan, eta adibide konkreto bat
emateko, Saratarrak usu joaten
dira Zugarramurdira gaufesta
egitera; gauerdian muga ofiziala
itxi egiten dute, eta gure sarata-
rrak, ongi janak eta edanak, ingu-
ruko bideetatik etxeratzen dira.
Orain muga fusilez josia dago,
eta gau ilunean etxeratzea oso
arriskutsua bihurtu zaie gautia-
rrei: bisitak urritu dira, ezbehar
bat gerta ez dedin.

Eta artzainak? Hau ez da ba-
karrik festaren arazoa, lanarena
baino. Muga pasatzea Iparral-
deko artzainentzat oso gauza
normala da: behiek eta ardiek ez
dute mugarririk ezagutzen, eta
haizea, itzala, ura edo bazkaren
bila beste aldera errez joaten
dira. Ohitura eta usarioen arabe-
raz, guziz onartua da iparralde-
koak beste aldean ikustea, batez
ere Xuberoan eta Baxenafarroa-
tik. Eta Kintoan usuario hau ongi
kodifikatuak dira: Nafarroan
Kintoa arbolon erreserba bat da,

batez ere, hesi batez inguraturik;
Aldudeko artzainak heldu dai-
tezke hesiraino, mugatik urrun,
beren ardiekin. Ba dira hemen
eskubide historikoak eta artzain-
en bizi moduak sortutako usa-
rioak. Hauk guzti hauk ezagu-
tuko eta errespetatuko ote di-
tuzte militarrek? Agian bai, baina
historiak erakusten digunez as-
kotan gerlek eta militarkeriek
suntsitu dituzte muga ondoko bi-
zilagunen eskubide tradiziona-
lak. Gure artzaingoak ez du hola-
korik behar: Roquefortarena pai-
ratzea aski gogor gertatzen zaio
dagoeneko, beste buruhauste be-
rri bat izateko.

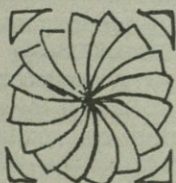
Baina kabalak eta ardiak ez
dira muga igarotzen duten abere
bakarrak. Beste asko, noski,
bada. Eta batzu, haien zoritza-
rrerako, oso ikusgarriak. Saiak,
egazti handi ederrak, mugaren
zeruetan ari dira etengabeki; are
eta gehiago, beren kabiak mugan
bertan diren amiltegetian eginak
dituzte kasu batzuetan. Eta kon-
tatuko dudana ez dut nik ikusi:
beste mendizale batek, zeharo
eskandalizatuta, esan dit. Ikus-
ten denez, mendietan asperturik
ziren soldaduek tirokatzen zituz-
ten zeruetako saiak! Nahiz Espa-
ña nahiz Frantzia legez babes-
tutako abereak dira, eta haien
ehizia guziz debekatua dago.
Noski, posible da soldadu arrunt
batentzat gure mendietako abe-
reak, usuarioak eta legeak ezagut
ditzala eskatzea gehiegi dela;
baina, bederen, España eta
Frantziaren legeak ongi jakina-
razi behar dizkiote, benetan.

Halere, utz dezagun humore
beltza... Bildur naiz gure muge-
tan bakean eta betidanik izan di-
ren usuarioek sofritzeko aski
izango dutela gaurko egoeran.
Komeriak bihur daitezke trage-
diak: holan gerta ez dedin, sen
aski izango dute militarrek?...
Auskalo.

ABEREN KLINIKA

Ordrearen probintziako kontseiluak abisatzen du:
Pantxoa Madínek, Dotore Beterinario, Klientei jakin
arazten die bere «Aberen Klinika» zabalik dagoela

Hendaian 17 BD du General Leclerc
egun guziz 14 orenetatik -16 raino
eta 18 orenetatik -20 raino bainan igandean ez

urrutizkina: 0733(59) 202013

Clinica veterinaria
Pantxoa Madín-Doctor Veterinario
medicina y productos para animales
de compañía y toda clase de ganado

17 BD del General Leclerc -Hendaya (Francia)
todos los dias excepto los domingos
de 14 a 16H. y 18 a 20H.

teléfono 0733(59) 202013

Izena
Nombre

Kalea
Calle

Herria
Población

ZK
N.º

Herrialdea
Provincia

Bizitza
Piso

Hartu nahi dut
Deseo suscribirme a

ANAITASUNA

☐ Hamabostkaria. Urteko harpidetza: 1.500 pztá.
Publicación quincenal. Suscripción anual: 1.500 ptas.

ARGIA

☐ Astekaria. Urteko harpidetza: 2.500 pztá.
Publicación semanal. Suscripción anual: 2.500 ptas.

HERRIA

☐ Astekaria. Urteko harpidetza: 2.250 ptas.
Publicación semanal. Suscripción anual: 2.250 ptas.

JAKIN

☐ Hiru hilabetekaria. Urteko harpidetza: 1.100 pztá.
Publicación trimestral. Suscripción anual: 1.100 ptas.

SASKI-NASKI

☐ Hilerokea. Urteko harpidetza: 900 pztá.
Publicación mensual. Suscripción anual: 900 ptas.

X batez jar ezazu harpidetu nahi duzun aldizkaria.
Señale con una X la revista o revistas a las que quiera suscribirse.

Txartel hau bete eta gero bidal ezazu mesedez 495 posta kuxara, Bilbo, **PRENTSA EUSKARAZ** karta azalean jarri.
Una vez rellenado este boletín, envíelo, por favor, al apartado 495 de Bilbao, poniendo en el sobre **PRENTSA EUSKARAZ**.

ORDAINKETA MODUA. Harpidea hartzen duzun aldizkariak zurekin sartuko da harremanetan ordainketa modua jakin dezazun.

FORMA DE PAGO. Cada revista, a la que se suscriba, se pondrá en contacto con usted para darle a conocer sus formas de pago.

1

ANDALUZIAKO ISTI-LUAK AMAITU DIRA AZKENEAN.— Hori dirudi behintzat, Gobernuak eta Andaluziako Juntak izenpeturiko akordio baten ondorioz ikus daitekeenez. Dena dela garbi utzi nahi izan dute guztiok konponketa hau ez dela erabatekoa, mementuzkoa baizik. Egun batzu gehiago asteoro lan egiteko aukera izango dute hemendik au-

rrera Andaluziako soldatariek, eta honek neurri batetan beren arazoei irtenbide bat ematen die.

Dudarik gabe, Andaluzia da langabeziak gehien markatzen duen herrialdea, gaitz honek herrialde guztiak jota baditu ere. Denok poztu gara oraingoz konpontze honekin, nahiz eta ziur egon hemendik piskatera berriro aterako dela arazo bera mahain gainera.

2

BOBBY SANDS HIL DA.— Astelehenetik asteartea bitarteko gaua esna eta erne igaro zuen Ulsterko herriak. Goizeko ordubiak inguru izango ziren Bobby Sands-ek bere azken ekintza abertzale eta iraultzailea azkeneraino eraman eta azken arnasa bota zuenean.

Handik piskatera bere herri-tarrek beren artean ohizko den alarma sistemarekin egur, makil, burni kolpez eraman zuten auzo batetatik bestera deia: Bobby hil da.

Eta irlandarrek badakite Bobby hil dutela esaten ere. Baina aurrean 11.000 soldatu eta 8.000 polizi ingeles dituzte. Bobby ez da, ez, bere herrikideen gogoetatik nahiz beren egoera hain ederki ulertzen duten beste herri askoren gogoetatik azkar joango.

Askatasunaren aldeko borrokalari bat hil da. Bere azken arnasak beste mila sortuko ditu. Berriro ere, Hartzabalen poema haizeratu beharko dugu: «nere hortzetan itzaliko den azken antzia beste batenetan loratuko den lehen irria izango da».

ESKOLARTEKO BERTSOLARI GAZTETXOAN 1. TXAPELKETA ospatu zen iragan igandean Bal a pelotalekuan. Goizetik bildu ziren lletan inguru Zabalegi eskolan, goizean zehar idatzitako proba egitearren. Bakoitzak bere bertsoak egin zituen, eta lehenengo aukeraketa horien bidez egin zen. Elkarrekin afaldu zuten gaztetxoek, epaimahainekoek eta gainerantzeko guztiek, eta arratsaldeko laueterako Balda pelotalekura jaitsi ziren guztiak.

Bertan bertsolarigaiak ezezik txarangak eta dantzariak ere baziren, bakoitzak bere saioa eskainiz. Batzuek goizean idatzitako bertsoak kantatu zituzten, eta geroago baten batzuek ere bat batekoak botatzera ere ausartu egin ziren.

Txapelketara aurkeztu ziren ia guztiak gipuzkoarrak ziren, eta denetara berrogei baldin baziren, horietatik 6 neska ziren. Esan beharra dago antolatzaileek gainditurik ikusi dituztela prebisio guztiak, eta honek datozen urteetan izan daitekeenaren aurreritzi bat eman diezagukeela.

4

GISCARD ETA MEDITERRANDEKO ELKARREN KONTAKIA— Aste honetako alea ixtera goazen orduan, oraindik ez dakigu bien artetik nor atera den garaile hain zaratatsu eta garrantzizkoak diren hauteskunde frantses hauetan. Oso parekatuak ibili dira bi hautagaiak, bata besteak irabaziko ote duen beldurrez, izugarrizko estrategiak montatuz etabar.

Ezin dugu inola ere ahan-tzi hauteskunde hauek Euskal Herriarentzat arras inportanteak ditugula, Euskal Herriko zati bat —iparrekoa noski— hortik aterako den gobernuaren azpian dago eta. Beraz, karta gehiegi ditugu joku horretan ajolarik gabe pasatzen uzteko.

sentsibilitate artistikoa

FN astekariaren 744. zenbakia «La cultura prostituida» deitutako artikulua batetan III. Reich-aren urratsak bertatik jarraitzen ditu, hark Paul Klee barnean zuen «usteldutako arteaz» egindako erakusketa haren antzeko zerbaitean hasi baita honetan. Ea bada zer kontatzen diguten F.N.ko «arima sentikor» hauek. Eskerrak ez dutela beraien Artearen Historia egiten:

«Cada vez que paso ante el Palacio de Congresos y Exposiciones de la Avenida de Perón y veo el frontispicio ensuciado por la mamarrachada de Miró, no dejo de meditar sobre la estupidez humana. Y lamentar la degeneración del arte y denunciar el papanatismo intelectual que ha hecho posible esta subversión de valores. (...) Es de lamentar que dedique (exposición de Klee en la Fundación March) tanto tiempo y dinero a exhibir obras de pintores que no merecen la pena y que son simple muestra de un decadentismo artístico que tanto mal ha causado a la creación humana y que son ajenos no sólo a los españoles, sino al Arte Universal (...) son simples fantoches. La contemplación de cualquier obra de Paul Klee produce irritación, porque se trata de una nadería, del infantilismo tipo Miró, de la mamarrachada típica» Eta ondoren ere guztitako intsultoak Klee, Kandinsky, Braque, Juan Gris etabarrentzat.

mila pare bat

CAMBIO 16ek 491. zenbakian kontatzen dizkigu HBk omen dituen sinpatizanteak:

«Una fuerte concentración de Fuerzas del Orden Público impidieron, el domingo de resurrección, que unos pocos miles de simpatizantes de Herri Batasuna se congregaran en Guernica para celebrar un «Aberri Eguna» bajo el lema «por la soberanía nacional de Euskadi». El Gobierno había denegado la autorización para ese acto, pese a lo cual la coalición abertzale quiso celebrarlo. Pero si Herri Batasuna no

pudo celebrar el día de la Patria Vasca, sí lo celebró, en cambio, el PNV, en donde destacó un acto en Bilbao en que tanto Garaicoetxea como Arzallus criticaron el radicalismo suicida de los abertzales. Beste aldekoentzat PNV separatista omen...

alderdi feminista

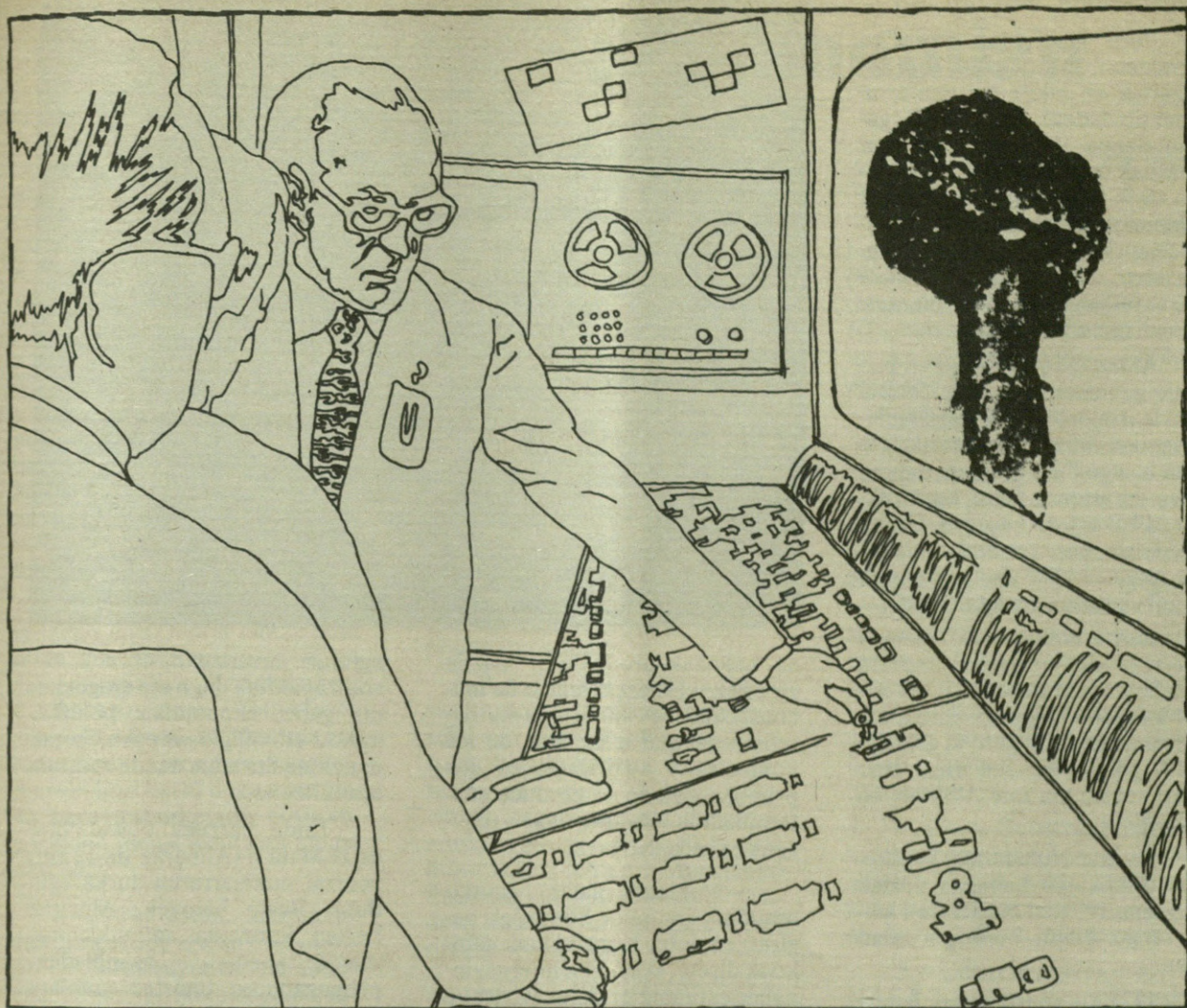
LA CALLEren 161. zenbakian legalizatuberrria den Alderdi Feministakoek ondokoa kontatzen digute «El hombre es nuestro enemigo» izeneko artikulua batetan:

«Hay unos objetivos. A largo plazo, la maternidad «in vitro», la toma del poder, la abolición de la familia. En teoría el mejor anticonceptivo para la mujer es la no penetración. (...) So-

mos un partido que defiende a la mujer, la clase más explotada, pero ello no quiere decir ni que defendamos a la mujer para explotar al hombre ni que no apoyemos cualquier lucha contra una explotación o marginación, venga de donde venga.

El hombre es el enemigo de calse. Yo conozco hombres, realmente muy poquitos, que al menos no quieren explotar a la mujer, pero eso no quiere decir que no la exploten de hecho. En cuanto a la sexualidad. Como mujeres la poción no es el lesbianismo, es la bisexualidad. Si estás concienciada que el enemigo es el hombre, te das cuenta que hay una relación de poder en beneficio del hombre y para hacer el amor se necesita desinhibición y confianza. Esto es difícil que se dé en una relación heterosexual»

almaraz'ko zentral nuklearra, zer?

BALENTXI

Aurtengo apirilaren lehen-goan Calvo Sotelo'k Almaraz'en 930 megawattiotako Zentral Nuklear bat ofizialki inauguratu zuen.

Lurralde honen jendeak, ki-lowatorik ez duela oraindik ematen Zentralak, probaz dagoela esango dizute. Hango errektoreak baieztatzen du, Zentral honek babesko gailu guztiak dituela. Berak dioenez, hartu dituzten ziurtasunezko neurri guztiak, liburu asko dauzkan txosten batean idatzita daudela. Zentra-

lean lanean ari ziren langile batzuek diote ordez, hasierako proiektuak aldaketa asko eduki duela. Epe batean, tuboak sartzeko zulo asko egin behar zutela, gero estali, gerorako berriz iriki. Langile hauek, ez dela inor hau uler dezan, esaten zuten. Askotan soldadore bat baino gehiago nozkortiak joaten ziren lanera.

Almaraz'ko jendeari gauza bat kezkatzen zaio: lana. Zentralak lau mila lantoki eman du, baina orain erdi bukatuta zentral-lean, bi mila lanean bakarrik ari

dira, eta etorkizunera begira iluna ikusten dute, langile gutxi geldituko dira, nahiko dira-ta Zentrala gordetzeko. Uste zuten lantoki hauek bizi guztirako zirela.

Almaraz nekazari lurraldeko herri askoren ispilu da; beraren helbidea emigraketa da. 1950 urtean 1048 biztanle zituen, handik 1970 arte jetxi da 982 biztanletara. Honek erakusten du 266 biztanlek baino gehiagok, handik alde egin dutela (Ikus «Almaraz una villa con historia» de

HERNANDEZ GARCIA Vi-
cente, Madrid, 1980, orri 232)

Bere inguruetan, Vera'ko lurraldean, 30Km urruti, bere nekazariak ez dakite zer den erradioaktibitatea; berentzako garrantzizkoa da beren nekazari fruktuak (esparragoak, Esapiniaren 60 % tabako produkzioa) zer salneurritara iristen diren; eguraldi euritsua garaiz etor dadin, eta abar. Beren arazoa bizitzea da, erradioaktibitatearena, sasi edo imaginario iruditzen zaie.

Almarazko lurraldearen biztanle gehienek uste dute Zentral Nuklearra ona dela 4.000 langilerentzako, lan ematen duelako eta lana izango dute irailketa irauten duen bitartean. Bere konstrukzioa 1973 urtean hasi zen. Oraindik beste bigarren indarsortzaila eraiki behar da, horregaitik bi mila langile jarraitzen dute.

Berriz langabeziako mamua agertzen da, orain lan-kontratazko behekontratapean egiten du, eta kanpoko langileak datoz, eta bertako langileak gero ta gehiago lanik gabe gelditzen dira. Hau asko kezkatzen zaie Almaraz'ko biztanleei.

Zentral Nuklearrari eraikitako erabateko baimena udalak baimena 1973'ko maiatzaren laugarrengo bilera berezian eman zion.

1975'ko martxoaren laugarrenean Zentral'ko koordinatzaile komiteari, Auzokoen Asanblada idazti bat bidali zion. gutun honek beren hezkak agertzen ziren:

—Zentralak ekarritako arriskuak entpresak herriari esan ziezaizkion.

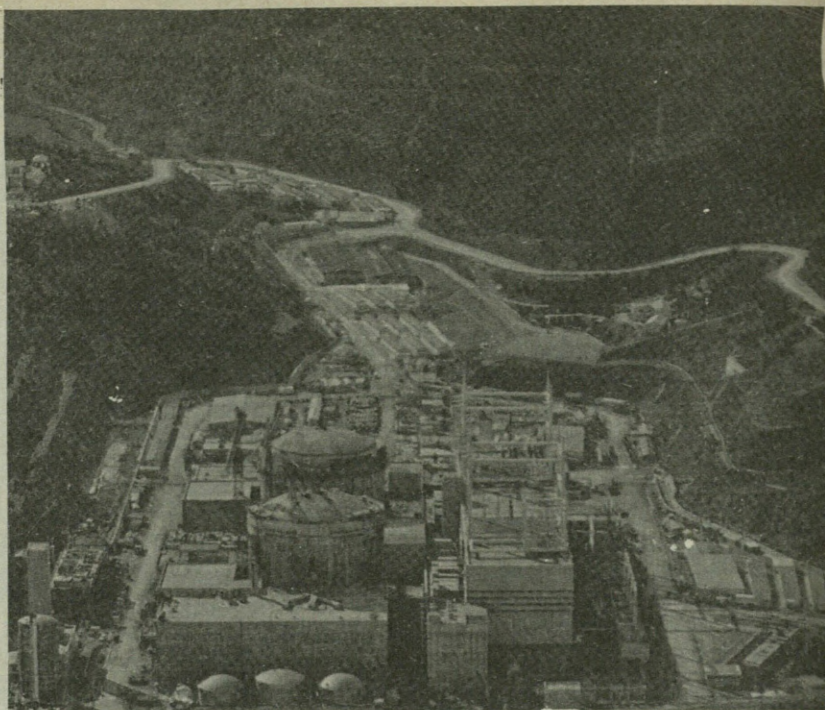
—Hiriko auzoko guztiak sendagilearen berrikusketarako eskubidea izan zezaten.

—Zentralaren hurbiltasunagaitik, entpresak konprometatu zedin, nekazarietako produktuei kalteak ordaintzera.

—700 milloitako garantia, entpresak eskeinita, kalte nuklearra erantzuteko gutxi da.

1975'ko martxoaren 24 garrenean Auzokoen Asanblada'ri, Zentral'ko Koordinatzaile Komiteak erantzun zion:

—Ez zezaten kezkarik biztanleek, zentralak inori ez dio arriskurik ekarriko. ez personei

ez nekazari-produktuei, idaztia zioenez: «La experiencia de muchas centrales nucleares ha demostrado que a la vista de los controles y verificaciones que prueban que no se produce contaminación radioactiva» (liburuak esanda 276 orria

—Nuklear gaiaz gaurko araudiak iraunkor kontrolek begiratzen dute. Kontrol haik nahikoak direla, erakunde internazionalak estimatzen dutenez. Kalte errealak ordainduko dituztela.

—Arrisku nuklearragaitik, 700 milloiko garantia nahikoa da 25-1964 legeak dioenez.

Hau guztiak erakusten digu, zentralko eraiketa ez dela langabezi arazoak askabidetzeko, ez Almarazko lurraldeak jasotzeko ere, elektrika elkarteak interesak

—Compañía Sevillana de Electricidad. S.A., Hidroeléctrica Española S.A., y Unión Eléctrica S.A.—eragiteko baizik.

Entrepresa hauek zentral honen eraiketa baldintza hauei esker egin dute: lan esku merkea, emigraketa lurralde da-ta eta langileen sorbalda gainean langabezi mamua dago. Ez dute bakarrik egiazko herriko kontrataketa izan, baizik eta beren interesen alde herriak jokatu du, oso oheko kultura maila du-ta. Ezjakintasuna handia da, eta interes askok jokatzen dute egoera hau

agintari jarraitzeko. Honela herria zapalduta dago eta eragozpenik gabe, ekonomika, politika, militar eta religiosak esku liberak dauzkate eta ados daude zentrala eraikitzeko.

Talde batzuek Navalmoral de la Mata'n (Almaraz'tik 12 km) zentral nuklearraren aurka egin dute. Beste batzuek, Almaraz bertan kanpaina antinuklearra, manifestapenen, asanbladen, propagandare bitartez antolatuta dute.

Zentral nuklearraren aurka diren pertsona anitzek, lan egin behar dute Zentralean nahi badute bizi. Kanpaina antinuklearrari zehar bereizi dutenak lanik gabe gelditu dira herrian; laneko ateak itxitak dute; beren egoera zaila da.

Hau guztiarekin, Lemoizekin gonbaraketa bat egitean kidesunak eta bereiztasunak agertzen zaizkigu. Kidesunak: Agintari ekonomika, politika, religiosa, militarra ados daudela zentral nuklearrak egiteko. Orain, honi, zentral sindikalak UGT, CCOOO, ELAren baimena erantsi behar dugu. Badago bereiztasunik ere: herriko kontraketa, askatasuna eta sozialismoaren atzetik borroka egiten duen herriak bultzatuta. Borroka antinuklearra herri borroka da, bere askatasuna, lurra, nortasuna, biziko kalitatea lortzeko.

haize berriak ekonomian

Oraindik orain Estatu eta krisiari buruz idazten nuen artikulatu batetan, euskal ezkerak go-goan beti-beti eduki behar dituen bi printzipio azpimarratzen nituen: organizazioa eta teoriant lantze eta ikerlana euskal gizarte-formazioan jokabide egoki bat eraman ahal izateko.

Behar-beharrezko diren bi puntu horiek, ordea, ez dira haintzakotzat hartu ezker aber-tzaleen artean, edo ez behin-behin, beharko liratekeen heinean. Ekintza zen dena, teoria deus ez.

Hori dela eta, arreata guztiz hartzeko dira, teoria lantze honi lotuta, gure eskutara iristen diren elementu guztiak. Horietako bat, 8. ARNASA dugu, «Reflexiones sobre economia» izenburuaz kaleratu dena. Gure saio honetan, liburuki hori hartu dugu aztergai, eta bere irakurketatik bururatu zaizkidan ideiak azaltzera mugatuko naiz.

I.—Nire, ustez, liburuaren artikulatu guztien artean, bat garbi-garbi nabarmentzen da: Paramio-rena. Honen artikulatuak gauza interesgarri bat daduka: marxismo «ortodoxo»aren planteamenduen ez-askitasun batzu salatu eta aditzera ematen dira. Baina horrekin batera, berak proposatzen dituen alternatibak, oso eztabaidagarriak dira, eta behin baino gehiagotan gure egoera konkretua ez dute kontutan hartzen. (Liburuaren hasieran Mariok berak dioenez, «kalseen arteko eta hauen organismoen ar-

teko egiazko indar-erlazioa espainiar Estatuan» eta Euskadin ez dira haintzakotzat hartzen).

Paramioaren arrazoinamendutik ideia bat garbi ateratzen da: eskubiak eta ezkerak PAKTU batetara iritsi behar dute. Ezkerak alokairuen igoeren geratzea, industria birmoldatzeko beharrezko den langile-mugikortasuna... eta, onartu beharko luke. Eskubiak horren trukean, bere jokaeren langile-kontrol bat, eta beraz, Estatuaren eta enpresen nolabaiteko demokratizazioa, nola edo halako planifikazioa eta abar. (Hau bihurtzen ari ote da EERen linea ofizialaren planteamendua?).

Baina paktu-sozial horretan sinaturikoa akordioak betearazteko eta enpresetan eta Estatuan langile-kontrol hori ezartzeko zer indar daduka ezker-rak?. Zer berme eta garantiak edukiko lituzke sinaturikoa egia bihur ledin? (Gogora Moncloako Paktuarekin gertatutakoa). Galdere hauek erantzun gabe uzten dizkigu Paramiok.

Uranga eta Herrerorren ustez, (EERen barruan linea kritikoan ote?), paktu horiek ez dira sekula beteko; eskubiak ezin ditu kunplitu. Hain zuzen ere, eskubiak krisi honi aurre egiteko tresna guztiak behar ditu. Alokairuen murriztapenak ez zaizkio aski. Langabezia eta Estatuaren gaštu soziala behar urritu ditu ere.

Agerian denez puntu honetan ezker planteamenduak ez da-

oz bat eta eztabaida eta liskar nandiak sortuko dira.

2— Paramioaren artikulatuari begira dauden artikuluez aparte (liburuaren lehen erdia osatzen dutenak), badaude beste batzu, EEK erakunde publikoetan eramaten ari den ekonomi-politikaz ari direnak.

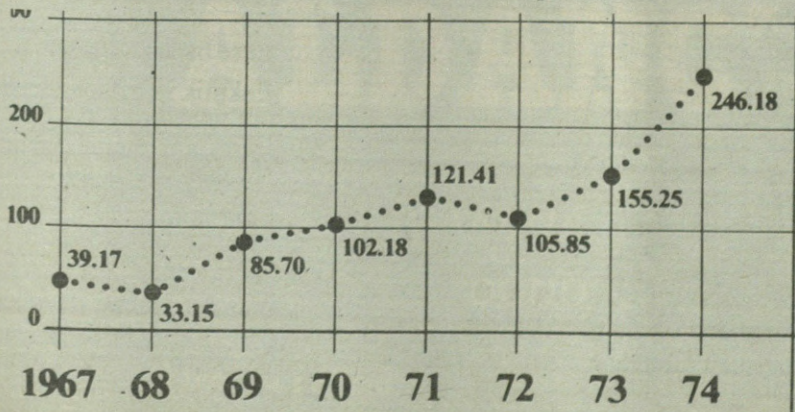
«Economia y Gobierno» izenekoan, kaleko irakurlerentzat nekagarri gertatzen bazaio ere, erakuspen polit bat atera daiteke: espainiar bloke dominantearen barruan iteres ezberdinek ekonomi-politika ezberdinetara eramaten dute (banka eta enpresarien arteko gatazkak eta Gobernuak horietan hartzen duen jarrera). Halaz ere askoz interesgarriago izan liteke Calvo Sotelo agintera igo ondoren eman diren indar-erlazioen aldaketak ukituko balira.

EAJren Gobernu-Programa kritikatzeko idatzitakoan, lehen aipatu dugun paktu sozialaren izpiritu hori antzematen bide da eta horregatik da interesgarri.

3— Edozein moduz ere, ARNASA honetan, egungo euskal gizarte-formazioaren maila ekonomikoari buruz argibide gutxi dago eta horrek izan beharko luke, nik uste, hain zuzen ere, gehienik landu beharko litza-tekeena.

Kapitalak krisi honetatik ateratzeko irabazi-tasa igo behar du, eta horretarako plusbalio-tasa goratu. Hau lortuko du bi moduz: a) egungo lan prozesu eta lan-organizazioa aldatuz. b) Nazioarteko lan-zatiketa berri bat burutuz (industri-sektore batzu—siderurgia, ehungintza...—hizgarren munduko herrialdeetara eramaten, eta mende-baldeko industria birmoldatzen, sektore aitzindariak USAn Alemanian eta, uzten).

Lan-prozesu eta lan-organizazioaz Makazagaren «Notas sobre el Taylorismo y el Fordismo» artikuluan ukitzen bada ere, ez da jaisten euskal formazio sozialaren mailara. For-

dismotik neofordismorarako igaroaldi hau EHan nonbait antze-man edo soma daiteke?. Fordismoa noraino dago desarroilatua EHan?. Zein dira bere berezitasunak gure formazio sozialean?... Ikusten denez, nahitaezko galderak Euskadiraiko tajuzko politika bat aurrera eramana nahi bada, eta liburuan barrena erantzuten ez direnak.

Nazioarteko lan-zatiketaz ere, ezer gutxi esaten zaigu. Aipamen batzu artikulua batzutan (Urangarenean a.b.), baina asko landu gabe. Zer jarrera ari da hartzen eskubia honen aurrean, eta zein dira EAJren barruan ekonomi-talde ezberdinen artean ematen ari diren tirabirak (petrokimika aldekoak, siderurgia-koak,... Arestian onartu den Siderurgiaren birmoldaketa planak eta aurki aterako den Untzigin-tzarenak zer suposatzen dute horretan? Noraino egin daiteke birmoldaketarako plan bat mundu-merkatuaren erabateko menpekotasuna izan gabe, hau da, autonomia apur bat emango duena? Birmoldaketan energia zer?...

Puntu guzti hauek arrunt funtsezko dira eta ez dute leku handirik hartzen ARNASA honetan. EEn, ordea, Olaberri ho-

rretaz urrats batzu ematen hasia da. Ez al luke mereziko puntu hau lantzera gehiago dedikatuko balitz?

4.—Azken lerro hauetan, EERI teoria lantzen hasi den aha-lerin hauengatik, gure adorea eman nahi genioke eta aurrera jarrai dezan eskabidea egin (beste ezker indarretara zabaltzen den eskea). Baina adore eta onespenarekin batera kritika bat.

Beste zenbait ARNASA bezala, hau ere erdera hutsean. Auzmendik Aberri Eguneke mitinean euskara kinka larrian zegoela aldarrikatzen zuenean, hil ala biziko borroka batean, zer esan nahi zuen: hiltzearen aldeko apostua egin dela edo?. EIA Leioan ospatutako kongresuan presaz omen zebiltzen eta Mariok hortik aurrerako partehartzeak erderaz egingo zirelako «barkatu» eskatu omen zuen. Nire adiskide maite batek han zegoelarik, ezin zuen bere gaitzidura eta haserre gorde eta «barkatu ez, aguantatu» deihadar egin zuen aretoaren atzekaldek. Oraingo honetan bere orduko oihua, ez da tamalez gure belarrietan itzali.

TRIKUHARRI

Bobby Sands

Norberak bere burua hiltzen uztea etsipenaren karrasi baino azken apostu latz bat izaten da gehienetan. Non erakusten baitu aurkakoak jokua eskutik izan arren, aurrez kartarik gabe utzi duela jokalaria.

Apostu desberdin horretan Missis Tacher agertzen da firmo, tinko, ziur, kontsekuente... diruarekin, armada-ekin, poliziarekin, burokraziarekin kontsekuente.

Karta guziak berak ditu. Ezen kartarik gabekook guztiok baitakigu bere lizentziarekin banatzen direla kartak, Erreginaren oinetan jarritako demokrazia gloioso eta modelikoaren zatitxo gatazkalari horretan behintzat.

Kartarik gabe Bobby Sands eta bere lagunak utzi ditu. Ez ematearren politiko kontsideraziorik ere ez diate eman eta barra tartean, liberataterik, dignitaterik gabe utzi nahi izan dituzte.

Esaten da goiko handiak zalantzan jartzeko, behekoek goikoek uzten dieten askatasunetik BEHAR duten askatasunera igarotzea aski dela. Aukera hau egiten duenarentzat normalki ematen den askatasuna ere uko egiter dietelarik gehienetan.

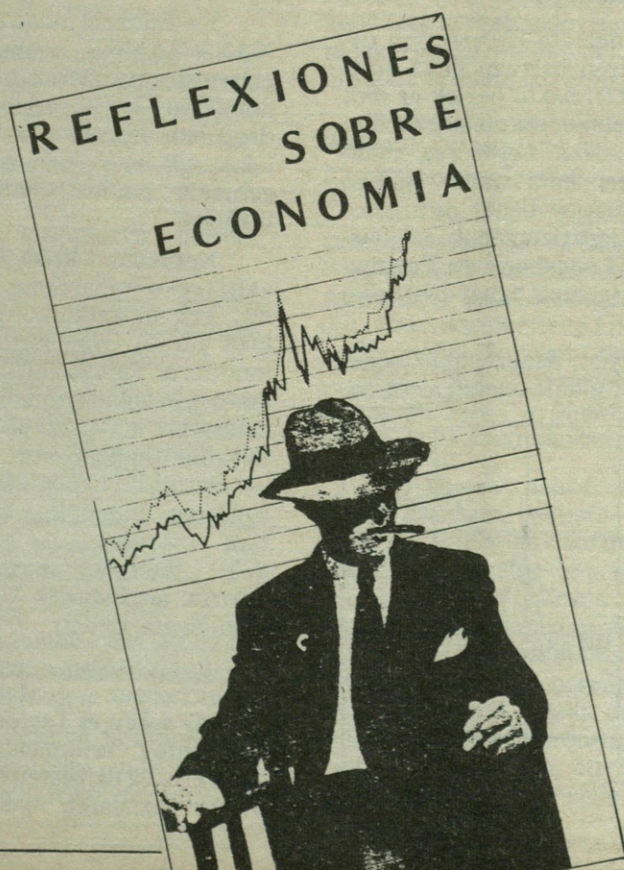
Bobbyri eman dioten papera biktimarena izan da. Berak honen aurka aukera hautatu du. Duen aukera bakarra: izan edo ez izan erabakitzen duena.

Bere burua hiltzen utzi.

Eskutik hogeitamaikakoa kenduz gero erabakia Bobby Sandsena da. Berak bihurtu ditu Tacheren eskuak hiltzaile.

Norberak bizi ezin dezakeen garaipea.

Lehenago edo beranduago Bobbyk arrazoina izango du. Behintzat kartarik gabekoen gogoetan.

Polyesterezko halakret bat eta sintasolezko sareki-kotaz jantzirik zegoen Antifazdun Gudari famatua. Halakret erdi-erdian, gurutz gorria; eta bizkarretan, erdiko aurrelariaren 9 zenbakia. Erdiko gizona, azkenean. «Salamalec», araberez agurtu zigun bere gaztelura heldu ginenean Gallego argazkilaria eta biok. Zeluloide krosko behetik, bere izena ematen dion Antifaza, arrosa-irisaturik-kolore plexiglasaz egina. «Ze iruditzen zaizue nire punk-neobeatnik Antifaz dinamikoa?», galdetu zigun Gudariak, lehen ezkerraruntz, gero eskumaruntz soslairik jartzen. Gallego bere flaxak angelu denetikan botatzen zizkion, eta Antifazdun Gudaria oso itxurazkoki arrapostu zien zelebritate tximistei. Jolibud itxura lantzen, badakizue zer esan nahi duan. Horrela zen nire lehenbiziko galdera zorrotza, Elkarrizketako Zientziak Unibertsitatetik ikasia: «Zer duk zailagoa hiretzat? Komiketan edo argazkinobeletan interpretatzea?». Aurretik pentsatua neukan erantzuna: «Komikiak, badakizue?», zailagoak dira. Zeren... ba... sistema honetan eta orain azken Kostitutzioaren Babeskuntza Legearekin, oso gogorki jagonik gaudela zentsuraren aldetikan, hori ziur dük. Zorahaida, ondo ba, Zoraida, baina arabera batuaz mintzatu nahi nuke, Zorahaideak, esaten

gezurra!

RAFAEL CASTELLANO

**antifazdun gudariaren
adierazpenak**

nizuen, ezin du eskoterik eraman eta horrela nik, logikoki, ezin dut ere suemaile begiteaz bere titiar-tea begiratu. Hau duk trajedia. Baina argazkinobeletan, hau gauza desberdina duzue, hemezortzi urtetakoak baino nagusia-goentzat direlako. Badago zentsurarik, faltaría, baina bestela Atzerrirentzako paralelo komikiak egiten ari gara. Komik haue-tan Zorahaida ez duk nire maita-laria arreba baizik, eta ezin du-zue iruditu nolaz irabasten duten kondairek inzestoa-aren gauzare-kin. Egon, egon badakit zer gal-detu nahi didaan. Entzun: sasi-demokrazia etorri zenean, eta honekin destapea eta abar, Anti-

fazdun Gudariaren gidonistek anitz maltzurki uste zuten Erreji-men zaharraren heroeen arteako harremanek irañunik onena izango zutela. Maitalariak ezin baitzuten egon, destapearekin dena intzestugarria huen. «Korta, Edorta», esan nionoso txeli giroaz (hori Elkarrizketako Zientziak Unibertsitatean ez nuen ikasi, kalean baizik). Eta Antifazdun Gudariak: «Benetan, porestas! Ali Bey eta Zorahaida-ren artean, Zorahaida eta nire ar-tean, guztiok eta zaldia-aren arean, dena intzestugarria huen! Post-gerra denboretan Ali Bey nire amatxoa zelako; eta Zorahaida, aitatxoa; eta Mahmud-Ben-Muley bizarduna, amona. Zo-rahaida eta Mahmud-Ben-Muley anaiak zirela eta, intzesto galanta ta bikoa erresultatu huen». «Eta zaldia?». «Zaldia lehengusua zen. Intzestoa a gogó, bistara sal-toka egiten du!»

Besoko epaitea egin zuen Gudariak, eta Gallegok oso jaki-tunki desarratu zuen makina. Az-keneko galdera Antifazdun Gu-dariari: «Baina, txo, nolaz sar baiteke Errejimen zaharrarekin, Cruzada-Inperio-Errekonkista ea abarreko sinboloa omen bait haiz!». «Parka, parka», ukatu zi-dan Gudariak. «Etzak ahaztu Antifazista naizela, ala ez!»

Ze gorte, hi. Antifazdun Gu-dari famatua baino hobeki, Anti-fazdun Gudari gamatua.

Jatetxea

ALDANONDO

SAGARDOA – TXAKOLINA

DONOSTIA

Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA-6

futbola ere euskaraz

Lehen ere zerbait aipatua naiz gai hau, baina gaurkoan, be-
rau bakarrik sakonago tratatu
nahi nuke. Joan zen apirilaren
26an eta Gijongo futbol-partidu
oroigarri horren irratizko eman-
kizunean, euskarazko ihardunak
entzun ahal izan bait genituen
Herri Irratitik!

Nik dakidanez lehen aldia da
eta horregatik bakarrik ere zorio-
nak merezi ditu, nahiz eta aspal-
ditik normaltzat behar genukeen
zerbait izan. Halere gaitzerdi da
ordea noizbait bederen hasi
denean.

Honetatik at ordea, besterik
ere esan behar da. Niri neuri, oso
inpresio txarra egin zidan entzun
nuenak eta neure inguruan zeu-
den beste askori ere bai. Baina
euskaldunok Euskararekiko gau-
zak hobeki eta sakonago pentsa
ditzagun balioko duelakoan
nago. Norbaiti entzun nion, ea
hiztun hoberik ez ote zegoen
Euskal Herrian...

Egia esan, hiztunak ezezik,
entzuleak ere hobeki alfabetat-
uak eskatuko nituzke nik has-
teko. Halere, honi buruz, neuk
pentsatzen dudana adierazi nahi
dut lerrootan. Futbol-partidua
euskaraz eta irratiz ongi ema-
teko, honako hauek behar dira
nire ustez:

—Euskara mintzatua ongi
menderatu.

—Irratiko profesionaia izan
(ikusten dena irratiz esaten
ohitua)

—Futboleko arauak ongi
ezagutu.

—Jokatzaileak ongi
ezagutu.

—Futbol-hizkuntza tekni-
koa jakin.

Gorka Reizabalek, ahal
zuen egin zuen nire ustez, baina
inpresio txarra utzi digu. Hobe-
rik badagoela? Agian bai, baina
beldur naiz ezetz. Euskaraz ho-
beki hitz egiten dutenak badau-
deke noski, baina futboleko
arauak eta jokatzaileak ongi eza-
gutzen dituztenak agian ez. Gai-
nera futbola ematea ez da pelota
edo estropadak ematea, askoz
ere biziagoa eta abiadura handia-
gokoa denez.

Ez dut ezer Gorka Reizaba-
len alde ez aurka. Futbolaz eta
jokatzaileez zerbait dakien kaze-
tari euskaldun bakarreakoa (ala
bakarra?) delako eramango zute-
lakoan nago, baina Gorkari ho-
nako hauek falta zaizkio:

—Irratiko hitzuna izatea.

—Euskara erraztasun han-
diz mintzatzea. (Ez da berdin
idaztea eta mintzatzea).

—Futbol-hizkuntza tekni-
koa finkatzea (hau edonori falta
zaio).

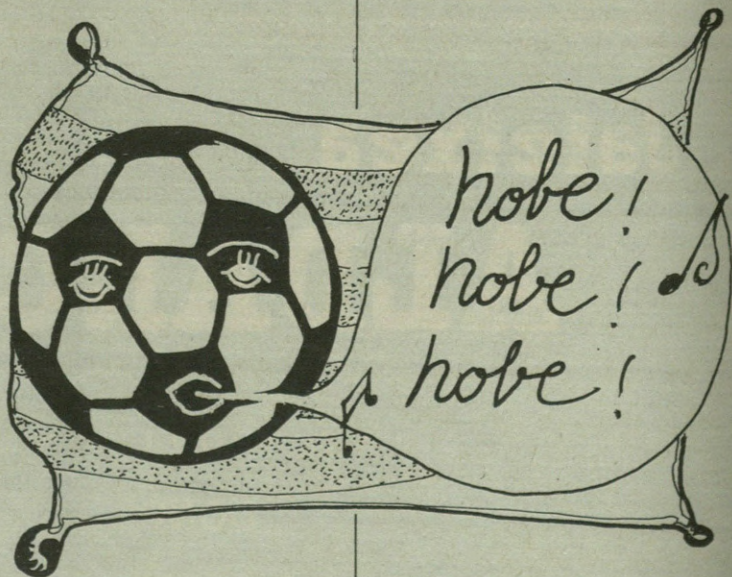
Beste irratiko hizlari euskal-
dun on bat eramanez gero, agian
beste hauek faltako zitzaizkion:

—Futboleko arauen
ezagutza.

—Jokatzaileen ezagutza.

—Futbol-hizkuntza tekni-
koa (edonori bezala).

Honek, irratit-entzule eus-
kaldunok, hau adierazten du:
Euskara bizitzako alor guztietan
ez-erabiltzeak egoera diglosikoa
gehitzen duela eta behin alorren
baetan hastea bururatzan zaigu-
nean, lotsagarri eta farregarri
ateratzen zaigula (erdararekin
konparatuz gero bederen). Baina
erremedioa ez dago erdaraz ondo
egitean. Erremedioa euskaraz

egitean dago, beraz, apirilaren 26koa ez dadila eten! jarrai dezala! Ez ordea, pertsona bat estutasunean jarritz!

Bildu euskaldun irrati-hiztun sail bat (eta sail bat ez badago, lehenik sail hori egin) eta kiroletarako —futbolera bereziki— espezializatu Jaunak!. Espezializatzeko honetan, Kirol eta Futbol-hiztegia landuko litza-teke eta euskaldunoi beste era batez emango litzaizkiguke gauzak.

Gaurdaino eta nik ikusten dudanez, bi edo hiru pertsona bakarrik daude kirolei buruz euskaraz irratiz hitz egiten duten profesionalak, eta euskal kirolei buruz bakarrik gainera! Gainera, euskal kultura edo beste edozertariko berriak ere ematen aritzen dira. Eta hori ez dago onartzerik!

Irratiko euskal hiztunak es-

pezializatu egin behar dute. Batzuk kirolari heldu, baina kirol guztiei! beste batzuk politikari, edo kulturari, edo berri freskoei, e.a. Erdal irrati eta telebistak horrela jokatzeko dute. Baina gu inozok ordea, pertsona aniz baliodunak sortzen saiatzen gara euskarari dagokionean. Euskara jakitea (ongi jakinarren) nahikotzat jotzen dugu nola-halako erremindo euskaldun batzu egiteko.

Hau ez da bidea Jaunak! Irratiko Zuzendaritza, Jaurlaritza eta bestek garbi ikusi behar dute, irrati baten antolamenduan hau erdal hiztun badaude lau alor desberdinetan espezializaturik, euskaraz ere berdin izan behar duela eta ez batek edo bik (askotan erderaz ere aritu behar dutenak gainera) alor guztiak erremindoz bete. Hau garestiegia bada, bi hizkuntzetan berdin ihardungo dutenak prestatu

behar dira eta hizkuntza bakarrekoa kaleratu egin beharko da. Hemen garestia ez baita euskara eta euskalduna (askotan irudi hori eman arren) erdara eta erdalduna baizik.

Irratian, Telebistan, Administrazioan (itzultzaileak) e.a. Alor guztietan gertatzen den euskal krisia dugu hau.

Beraz, jende espezializatua behar dugu futbolearen eta kirol-munduan ere eta egunero eta igandero noski eta ez irratikoa ez den borondate oneko kirol-kazetari euskaldun bat Realak titulatu bat irabaz lezakeen igande batetan itxurak egiteko.

Gorka Reizabali berriz zorionak, inork hartu nahiko ez zukeen lan eskergaitza hartu eta bidea urratzen hasi zelako.

MURUMENDI

kastillako hotzean dagoen bati

(eta beste guztiei)

Oihanetik heldu nauk, arrunt bustia, euri uhar txar batek hezurreraino harmatua utzi nauela; itzultzean etxe aintzineko sagarrondoei so egiten nauk bolda bat, lili batean dituk denak, lore xabar xuri ainitzez ederki leherturik; orduan hiregan pentsatu diat, ez zekiat batere zergatik bainan hire nostalgia ikusi diat dilindan, sare arin umi bat adar perde xurietan loturik.

Udazkenaren hondarrean eramanez; Kastillako negua emeki-emeki pasatu duk zeldako zeru behearen pean, haragi ubelduetan bildu kasken oroitzena hotzak minberatzen zuela. Primadera loratze honetan han dago beti denboraren luzean itza-

tua. Kastilla urrunegi duk etxetik eta behar nian erran dena perdetzen hasia dela hemen, hain maite duan Xiberu alde hartan berdin dukek seguraz ere.

Eman dezagun hietzat eta hirekin diren guzientzat bildua dudala arratsalde honetako erauntsi deabrua; jakizak ere, lohiaren barnean ibilia naizela plisti plasta; zuhaitz adar behe-tan pasatzerakoan intarrosi ditiat ileetan biltzeko hostoen gaineko euri xorta ekilibristak; mateletan, bizarrean senditu ditiat euriaren freskoa, gau hastearen baino pausatze isila, bien nahasketa.

A, barkazak, usainak ahandi ditiat aipatzeko, bi mila bazitian, bainan batto hautatzeko, iratze gaztearena edo berdin, euriaren ondotik hosto zaharren estalgiak libratzen duen arnas sarkorra berez nezakek hietzat. Eta koloreak! Nik gehien bat maite dudana duk haritz hosto gaztaren perde fin fina.

Euskal Herrian primadera ederra izanen diagu omen, bainan hire (zuen) nostalgia ageriko zaiguk perdearen artetik, bazterak zilatuko ditik, gure baitan presentzia bizi bat isuriko diktantaka.

Ikus arte.

ATURRI

ahoa itxi nahi digute

Erraz ohitutzen da herria gobernuaren erabakiak jasatera. Noiz-behinka, oso nabarmena denean edo mina haundiegia nabaritzen denean, kaskoen tarteko erantzun gisako bat ere nabari daiteke —dena kontrolpean noski— baina gehienetan etsipenak, ohiturak, dena jaten du eta erasoa handik hila bate batzuetara isildua gertatzen da.

Orain dela hilabete bat gutxi gora behera EGIN itxi behar zutenaren beldurra aldarrikatu zen. Berehala altxa ziren

herriko oihuak aldizkaria bera ere elkartasun kartaz bete zelarik eta oraindik ez dute itxi. Bainan orain dela aste eta erdi kortesetan baieztatu eta gero boletinean legea dagoeneko argitaratuta dago eta begi zorrotzek argi dezakete egunkari horretan bertan lege horrek ekar dezakeenaren aurrean beldurra eta prudentzia. Hobe oraingo izan, ahal dena gorde eta izan, ez izan baino. Eta arrazoi dute, noski, bainan zerbait bederen lortu dutela esan behar. Oraindik badugu eta gaitzerdi.

Urte eta piko igaro dira LA VOZ eta UNI-

DAD itxi ondoren eta noizbehinkako notatxoak ez badira inor ez da oroitzen ezkerraldera (zerbaitean behintzat) eta herrikoitasun aldera zihoan egunkaria itxi ondoren hura gertatu zenik ere.

Ez da kasoa ez noski bi egunkari eta bi egoera eta arrazoi desberdin badaude-zeuden jokuan bainan arrisku hori gainean dagoela —legea hor dagoela— behin eta berriz eta beti azaldu behar dela iruditzen zait begi bistatik ez ahaztutzeko.

Gobernuak ikasia du aspalditik pauso txikiak ia ia nabari ez direnen bidez bere nahia lortzen eta hau ahazten badugu gureak egin du.

Ez dut uste ARGIAren arazoa hau denik —beste asko bai bainan hau ez— bainan Euskal Herriko giro guzietara iritsi behar den oihartzuna delako eta aspaldidanik zuen irakurlea naitzelako bidaltzen dizuet eskutitz hau. Zuen lanarengatik esker bero bat bidaltzen dizuedala eta aurrera jarrai dezazuen eskatuz.

PEDRO MARI
ARANGUREN

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes

azkar

 s.a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOIAUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid,
Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda,
Murcia, Cartagena, Granada, Almería, San-
tander, Valladolid, Zamora, Palencia, Sala-
manca.

Astean irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz,
Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Hernanirako bide nagusian,

ERBOGIA hauzoan

DONOSTIA

MINTZAGAI

Bakerorekin elkarrizketa

Historiak jarraitzen du. Santi Idigorasek pentsatuko ote al zuen mutil kozkor horrek...

HISTORIAK JARRAITZEN DU

Oraindik oraingure baitan bizirik daude ERREALari, herriak eginiko ongietorriaren oihartzunak. Tartean, guk geuk ere bagenuen zerbait egiteko asmorik. Aspaldikoa zen ERREALeko jokalaria zaharrena den GAZTELU eta BAKERO gazteenari elkarrizketa bat egiteko asmoa. Euskaldunak biak eta azken urteotako ERREALeko historia-
ren bi adar garrantzitsuak. Doana eta datorrena. hainbat aldiz aipa-
tzen den harrobia —kantera— horren berri ere jakin nahiean
AÑORGA auzora jo dugu. BAKERO hortik, harrobi horretatik dato-
rrena dugu. Hiru elkarrizketa egin ondoren, materialea pilatu zaigu-
nez, bi astetan ematea erabaki dugu. Aste honetan harrobia eta
emaitza eta hurrengoan hamabost urte ERREALarekin aritu denaren
berri emango dizuegu.

BAKERO

nekez sortzen dira

Lehen mailako jokalaririk, nekez sortzen dira. ANORGAKo AEKkoek diotenez hogeitalau bat pertsona dabilta elkartean jo eta ke lanean. Ez dute futbola bakarrik zaintzen, mendia, zinema, kultur arloak, ehiza eta arrantza, boloak eta toka, pelota e.a. ere elkartearen barrenean dauden eginkizunak dira. Guzti hori, lehendakari batek koordinatzen du. Halere, aitortzen dute futbola dela jendea gehien mugiarazten duena eta dinamika bi-ziago bat sortzen duena.

Larunbatetan, sei, zazpi eta zortzi urtetako haurrentzat futbol ariketak antolatzen ditugu». Beraz, oso gaztetik hartzen dituzte haurrak. «Donostiako hondartzan, bederatzi urtetako haurrentzat txapelketa bat dago eta horretan hiru talde osatzen ditugu».

Hor dago lehen aukeraketa egin beharra; denak ezin aukeratu eta aukeraketa horrekin batera, segurunik, lehen bazterketa sortzen da.

MUNDAIZ eta AÑORGAko jokalaririk. Bi talde hauek ERREALarekin dute kontratua.

«Gero, hamaika-hamabi urtetako haurrekin eta Donostiako hondartzan egiten den txapelketarako ere, bi talde osatzen ditugu». Hemen ere garbi dago esutzen doala gauza. «Honekin batera, hamabi-hamalau urtetakoekin talde bat osatzen dugu». Garbiegi dago asuntua. Behetik gora eratzen den aukeraketa horretan, haurtzaroan jende asko gelditzen da erdibidean. Aurre-rago ikusiko dugunez, ezinezkoa baita nahi duten guztientzat behar bezalako atentzioa edukitzea.

«Hamalau-hemezortzi urtekoentzat juvenil deituriko mailan bi talde osatzen ditugu. Batek, garrantzitsuenak, AÑORGA «A» izena du eta besteak AÑORGA «B». Bi ekipo hauek osatzeko, etxeko estruktura aski ez denez beste ekipoetatik ekartzen dira jokalaririk. Halere, etxeko ekipoetatik osatzen dugu gehien bat maila honetarako behar den jendea».

oso garestia da

Guzti hau mantentzeko, du-darik ez dago, diru asko behar da. «AÑORGA AEKk duen presupostu orokorretatik % 30en bat, futbolarik du» dio Marias Gol-

darazena lehendakariak. Adibidetzat, «juvenil» mailako talde batek behar duena jarri digu: 800.000 pezetatako kostoa du delako ekipoak. Urteko noski. Nekez ibiltzen omen dira presupostua betetzen. Horretarako, igandeoro partiduak biltzen duena —sarrera kobratzearen bidez—, zozketak —partidu bakoitzeko urdaiazpiko bat— eta daukaten taberna batek ematen duenarekin saiatzzen dira. Guzti honekin aski ez balute, dantzaldiak, jaialdiak eta horrelakoekin gainditzzen dute arazoa.

Halere bada beste laguntza berezi bat aipatu beharra. ERREALarekin dauzkaten harremanen bidez lortzen dutena alegia.

«ERREALarekin kontratua bat daukagu. Delakoa, urtero berrikusten da eta komeni bada izenpetu. Honek, hogeita mila duroko laguntza dakar» dio Txatok. AÑORGA AEKko futboleko arduradunetako bat Kontrato hori zer nolakoa den jakitea adierazi diegunean denak batera hasi dira hizketan. Azkenik gauza baretu denean beste futboleko arduradun batek honela erantzun digu: «Batetik ERREALarekin harreman onak ditugu; ados gaude erabat. Bestetik, guretzat ere berritzailea da; ongi ikusten gaituzte jokalariek eta askok aidentzen dute gogoa gurekin jokatzeko eta hau ere inportantea da». «Bada, kete kontratua hori hor dagoela eta ERREALeko «ojeadoreek» gure ekipoa maiz ikusten dutela». Baina badakigu, jakin, hemen inork ez duela ezer urrik ematen eta hori esan dugunean KALIKANek argitu digu asuntua: «urtero, ERREALek nahi izanez gero bi jokalaririk eramateko eskubidea ematen dio delako kontratua. Askotan oso gaztetik eramaten ditu eta han gure ekipoaren kalterako. Batzutan harrapatutik aurkitzen zara». «Horixe da BAKEROREn kasoa; hamabost urtetan SANSERekin jokatzera eraman zuten eta oso pelotari trebea, azkarra eta bikaina zenez, gure elkartearentzat kaltegarria izan zen pelota arloari dagokionez». «Bueno, baina hori ez da ezer» dio Karlos Romerok. Harrigarria

dena zera da, ez dute babes teknikorik aipatzen. Futbolak, kirolaren arlo berezi guztiek bezala, egokiera eta bilakaera berezi eta zehatza behar du. Haurtzaroan, oso pedagogikoa behar du izan, nortasunaren osatzaile eta hezitzailea. «Alde honetatik ez dugu inongo laguntzarik; hor hutsune handia dago eta nahiz eta guk ahal duguna egin, gu ez gaituztu profesionalak». Hau dioenak, Karlos, haur txikiekin dabilena da eta asko kezkatzen da babes eza harretaz. «Gure elkarteak bezala asko badira eta guztion artean lantzen dugu harrobia. lantzen den gutxi hori behintzat. ERREALak, uztak jasotzen ditu»

Bainan diru laguntza, ERREALak ematen duena alegia, gogarazi diegunean erantzuna aho batez emana izan da. «BAKEROREN kasoa ERREAL garaile irten da. Espainiako Erderakuntzak 1.000.000 —milioi bat— pezeta eman ditu Joxe Mari «juvenil»a delako eta hori guk ez dugu jasotzen».

Joxe Mari Bakeroren kasoa aipatu duenez ea maila horretako jakolaria irtetzea zer zaila den kontura gaitezen hau esan digute: «SOROA Errealean fitxatu zuenetik ez zen inor lehen mailara iritsi. Kontutan hartu, Sorroak hogeitamarren bat urte izango dituela».

Bere horretan uzten ditugu AÑORGA AEKko lagunak, Joxe Mª Bakerorekin hitzegin dezagun.

Joxe Mari: Goizueta eta Añorga

Gure aurrean ikusi dugunean harriturik gelditu gara. Mozkata eta zabala zena batez ere, luzatzen eta mehetzen doa. Begiak erne eta gorputzez zaintsua.

«Goizuetan jaioa nauk. Erreka ondoko etxe batetan; baserri —baserria ez baduk ere— kalean baitago —ganadoa eta terrenoak ere bazeuzkagu—. Badakik, kaleko baserritarrek!!

Euskara oso ongi mendera-

tzen du, naturalki mintzatzen da, erraz. Inongo konplexorik gabe bota du: «Badakik, kaleko baserritarrek».

Fameli haundi batetakoa zela bagenekien «hamaika senide gaituk eta horien artean ni bokarrena». Honen gurasoek ere lanak izango zituzten guzti horien mantentzen.

Egia esan, seguru-seguru esateko ez zekiat noiz etorri ginen AÑORGARA bizitzera, baina nik zortzi bat urte nizkian. Aitak, hemen egiten zian lan, Cementos Rezolan». Gauzak zehatzago jakin nahiean aitaren ofizioa zein zen galdetu diogunean «ez, ez ez huen ofizian aritzen, fabrika haizik». Kontuak atera, soldata bakarrarekin holako famelia hazi beharra... Esango genuke beldurrik gabe Joxe Mari izerdi eta nekea betitik izan dituela lagun.

«Futboleko hasi baino lehenago, pelotan iharduten nuen. Aitona pelotaria huen, bueno afizionatutan ibilia eta hark horretara bultzatzen ninduen. Oso pelotazalea huen. Nik hari kaso haundia egiten nion eta afizio handiaz aritzen ninduen neu ere pelotan». Auzo honetan entzun dugunez, denetan ona omen zen Joxe Mari; zahar batek esan zigunez, kartetan ere horretara jarritz gero... ona.

«Badakik, adin horretan denetan aritzen haiz eta berehala futbolearekin topo egin nian. Gustatu ere bai. Bitan aritzen ninduen serio. Askotan, futbol apurtua bukatu hondartzan eta kotoxean ekartzen ninduten pelota partidua joka nezan. Orduan kotoxean erropak aldatu eta benga berriz...» Inguruan dauden AÑORGAKO direktiboak pozik daude «beren» mutilarekin. «Lau urtez atera zen txapeldun infantil mailan». Joxe Mari hau entzutean keinu baiezkor bat egin du.

bat aukeratu beharra

«Hamalau urtetan, lanak izan nizkian bi horietatik bat aukeratzeko. Hemengo jendeak, badakik batzuk pelotazaleak, besteek futbola nahi... Denek esaten

zidatean: honetara jarri hadi... erabat honetara! Eta ni erdian. Garai hartan ez ninduen gauza bat aukeratzeko. Gertatu zeidak pelotazale batek esanda, hori aukeratzeko eta handik orduerdi batetara futbozaleren batek esan: bainan ondo pentsatu al duk? Eta aurretik egindako aukera, galderatxo horrekin hankaz gora betetzea. Mareatu xamar ibili ninduen asunto horrekin. Egon ninduen bero-bero pelotan bakarrik aritzeko —badakik nik aitona kaso handia egiten nioan— bainan tarte horretan ERREALA etorri huen. Javier Exposito —SANSEKO entrenadorea Añorgatarra bera ere— izan huen gurasoekin hitzegin zuena eta...»

Egun horretan Joxe Mariren biziak era askotako aldakera handiak ezagutuko ditu. Maila horretan ihardungo duen jokalar baten entrenamendua ez baita bukatzen prestakuntzarako saioak amaitzen direnean. Maila horretan entrenamenduak egunaren hogeitalau orduetaz irauten du, astearen egun guztietaz eta tenporadaren aste guztietaz. Funtsean, bizimodu berezitat jo dezakegu. Bertan, lan fisiko, tek-

LICENCIA DE DEPORTISTA
ALEVIN
Temporada 1974 - 1975
D. N. de E.F. y Deportes

Apellidos: Baquero Escudero
Nombre: Joxe Mari
Fecha de nacimiento: 11-2-1963
Domicilio: Añorga
Localidad y provincia: Añorga, Guipúzcoa
Centro: Club D. RECALDE Y. SANCHEZ
N.º Provincial: 1267
Expedido el: 28 NOV. 1974
EL SECRETARIO DEL COMITÉ PROVINCIAL

LICENCIA DE DEPORTISTA
Categoría: Mini - Infantil
Temporada 1974 - 1975

Apellidos: Baquero Escudero
Nombre: Joxe Mari
Fecha de nacimiento: 11-2-1963
Localidad: Añorga, Guipúzcoa
Centro o Club: D. RECALDE Y. SANCHEZ
N.º Provincial: 1267
Expedido el: 28 NOV. 1974
EL SECRETARIO DEL COMITÉ PROVINCIAL

LICENCIA DEPORTIVA
Temporada 1974 - 1975
CATEGORIA: ALEVIN
Apellidos: BAQUERO ESCUDERO
Nombre: JOXE MARI
Fecha de nacimiento: 11/2/1963
Centro o Club: RECALDE Y. SANCHEZ
Expedido el: 28/11/74
N.º Prov: 1267

niko eta taktikoa ez ezik, indar psikikoaren mobilizapena, medikuntza deportiboaren emaitzak, elikadurazko ohiturak, deportistaren ohiturak eta inguratzen duen munduaren eragin soziala bezalako faktoreek ere, badute garrantzirik.

«Goizetan Urnietan ikasten nian eta arratsaldeetan SANSE-rekin entrenatzera. Piskana gauza serio hartu behar nuela konturatu ninduen nahi eta ez, eta uste baino lehenago... Egia esan, hamabost urte nituela eta hirugarren dibisioan jokatzek, SANSE-rekin jokatzek ez zidaan kezka handirik sortu. Begira asko gustatzen zaidak futbola eta hori egiten nian. Bestalde ez nian orain sentitzen dudana presio siko-logiko hori. Jendearena alegia. SANSE-ri jendeak ez bait zioke ERREALari bezala eskatzen. Dena dela, bai, guzti honek dakarrena horixe duk: auzoan gutxiago ibiltzen haiz, lagunak, bizimodua, harremanak... dena aldatzen duk oso denbora laburrean. Bestalde esan beharra zeukat argi eta garbi kirolean egin dudana guztia, auzo honetan, AÑORGAn, egin dudala! Hor ez zegok bueltarik...»

aldakuntza nabarmena

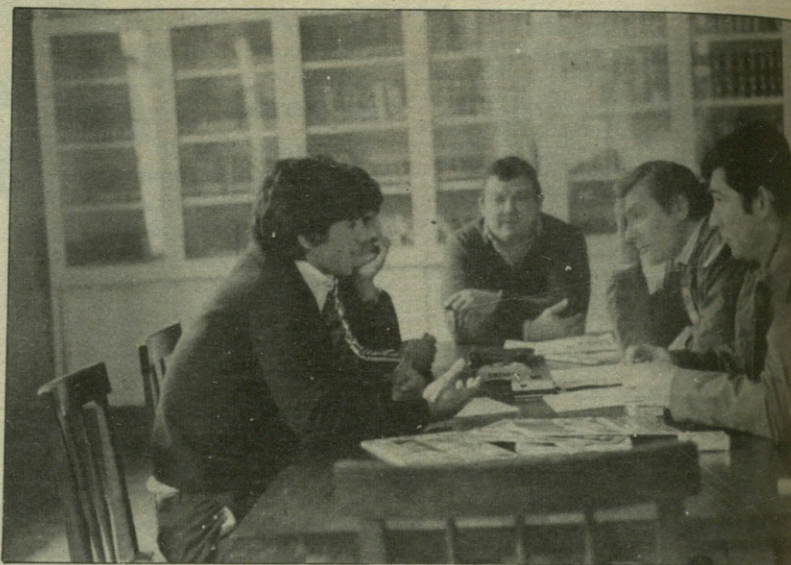
«Aldaketa nabarmenena, SANSEn jokatzetik ERREALean jokatzera dagoena duk... Ezin duk egin nahi duan guztia, zeren dena gainean daukag. Zerbait esaten baduk ez duk harritze-

Futboleko hasi baino lehenago, pelotan aritzen ninduen. Aitona pelotaria huen, beno, afizionatutan ibilia, eta hark horretara bultzatzen ninduen».

«Aldaketa nabarmena, Sansen jokatzetik Errealean jokatzera dagoena duk».

«Oso harrera ona izan diat. Denek onartu eta lagundu zidatek. Errealean oso giro ona zegok».

«Hemen armatu zena (ligaren ongietorria) ez nian inondik espero. Kristorena izan huen. Eskerrak Añorga guztiari».

«Herri honek pozaren bat behar zian eta gu gauza izan gaituk hori emateko».

koa esandako horrek bakarren bat gaizki hartzea. Horrela duk harritzekoa esandako horrek bakarren bat gaizki hartzea. Horrela duk gauza. Neuritu egin behar. Bazekiagu horrela dela, eta konturekin ibili beharra zegok».

Beste jokalariek zer nola hartu ote duten jokalaria berri hau galdetzen diogunean honela dio: «Bai, oso harrera ona izan diat. Denek onartu eta lagundu zidatek. Alde horretatik ez zegok problemarik. ERREALean oso giro ona zegok. Dena dela, bihurtan eta hola LOPEZ UFASTE, MURILLO, URALDE eta lauak ibiltzen gaituk elkarrekin. Bada-

kik, gazteak gaituk, ezkongaita eta bestalde ohitura ere badiagu elkarrekin ibiltzeko».

Dudarik ez dago aldakuntzak ere bere eragina izango zuela fameliarengan. Lehen denak eguerdioro bilduko ziren mahainaren inguruan eta orain...

«Bai, anaia artean aldatu egin dituk gauzak. Ez zekiat orain beste era batetara ikusten naute. Ez zekiat, neronek ere ez zekiat zer den, baina bai, lehen baino gutxiago ibiltzen nauk etxean eta badakik, etortzen nuzenean denek gauzak jakin nahi dizkitek. Bai, hor ere aldatu da egoera. Lehen SANSEn ne-goela ez ginduan horretaz arduratzen. Nik ere ez nian sumatzen zetorrena, ERREALean jokatzek sortu duena alegia. Dena diferentea duk. Gauza asko behar baduk gaizki egingo diokiat, baina... Konturatzen naitu gaztea naizela eta harreman arazoetan ere ikasi beharra dago kadala».

txapeldunak, hobe, hobe

Lehen mailara iritsi bezala laister, goia jo, Txapeldun gaitu. Eta Euskal herria ERREALari egin dion ongietorriaz zer esan?

«Askotan, futbol partidua bukatu eta kotxean eramaten ninduten pelota partidua jokatzera».

«Egon ninduen bero-bero pelotan bakarrik arotzeko, bainan tarte horretan Erreal eta etorri huen».

«Kirolan egin dudana guztia, auzo honetan, Añorgan, egin diat».

«Goiz hartan, amak telefonoz zerbaite esan zidan, anai txikiak dantza egin behar zuela eta hori. Bainan hemen armatuzena ez nian inondik somatzen. Ez eta espero. Nere harridura baino handiagoa, lagunena izan huen. Haiek ere harriturik zeudean: pankarta, dantza taldea, txaranga, emandako plaka... Kristorena izan huen. Bidai gutiko emozioi handiena, hementxe izan nian. Ez zeidak erraz ahaztuko. Eskerrak eman beharrean aurkitzen nauk. Auzo osoari eskerrak. Badakik, hemen etxe gutxi ikusten eta hainbeste jendea ikusteak... denak gure zain... kristorena! Harrigarria benetan».

Batek ezin du ahaztu txapelketa irabazi zutenean, YA SOMOS TRES, YA SOMOS TRES, YA SOLO FALTA EL ALAVES... kantatzen zutela. Batek ezin du ahaztu txuri urdin, gorri edo txuri gorri koloreekin batera, ikurrina erabiltzen dela gehien bat. Herri honek, Euskal Herriak zerbaitean irabazi behar zuela eta ERREALak eman diola herriari poza hori aho batez mahain inguru honetan esaten denean, ANORGA AEKko batek «Madriddi gainera» esan du. Euskara ERREAL ekipoaren barnean bazterturik ote dagoen galdetzen diogunean, «Zelaieta, Alonso «Periko», Kortabarria, Idigoras, Gaztelu... euskaldunak dituk. Ormaetxea ere bai. Gure artean, euskaraz hitzegiten diagu batzutan. Ez beti. Badakik, tartean ez dakitenak daudenean zaila duk... naturalki, erdarara jotzen diagu. Nahi gabe. Bainan animatzera koan eta horrelakoetan, euskaraz egiten diagu. Bestalde hik dioanaguk geuk ere sentitzen diagu, Txuriurdinak, ikurrina... beti batera zeudek. Leku guztietan gu Euskadirekin erlazionatzen gai-

tuzte. Eta herri honek pozaren bat behar zian eta gu gauza izan gaituk hori emateko. Bai ados negok. Garbi zegok, gu euskaldunak gaituk eta horretxek ematen dik zera hori.. giro ederra zegok gure artean alde horretatik...»

auzotarrek, auzoan ikusi nahi

kalikan, Txato, Matias, Karlos... denek gauza bera diote, auzoan gehiago ibili behar duela. Hemengo jendearentzat inportantea dela alegia, agertze hori. Normal ibili.

«Bai, auzoko ekipoak Donostiako hondartzan jokatzeko dutenean ikusten dizkiat. Gustora joaten nauk. Gainera anaia zeuk horko ekipo batetan. Neroni ere konturatzen nauk auzoan maizago agertu behar naizela, bainan andregaiare Donostiakoa diat eta badakik.. Dena dela, askotan petnsatzen diat... Errezibimenduarena ikusita... bai, maizago ibiliko nauk auzoan. Baze kiak, hemengo haurrentzat batez ere inportantea dela. Egia esan ez duk lehen aldia entzuten dudala gauza hori; lehengo batetan agure batzuk ere esan zidatean horrelako zerbaite eta horrek eman zidan aukera pentsatzeko. Benetan, ordurarte ez ninduen asko konturatzen bainan nik jendeak dioenarekin asko pentsatzen diat eta jende hori edadekoa bada, gehiago».

Orain isilune sakon bat sortzen da. Inor ez da ausartzen gaia- rekin jarraitzen. Joxe marik hauek bidalitako baloia, jo eta azkarrago bueltatu die. Bizkorra mutila.

Ez dakit nola, beste ildo batetatik joan da asuntua. Espainiako Selezioa aipatzen dute. Maila horretan harremanak nola-

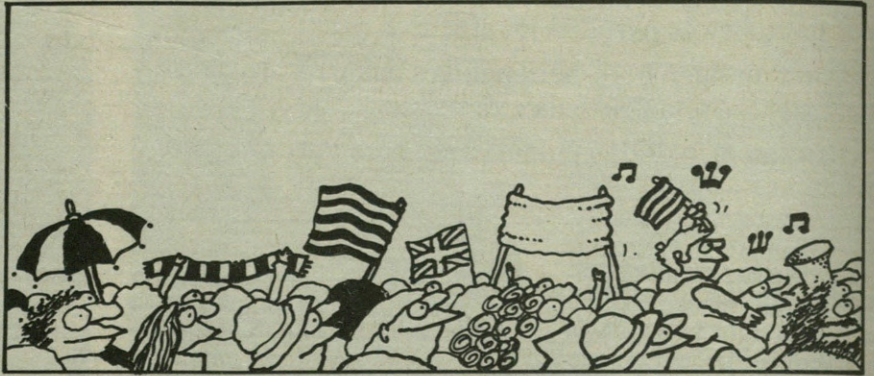
koak diren galdetzen diogunean, keinu eta puff! adierazgarri batez erantzun du.

«Nik ezin diat, haundien Selezioan gauzak nolakoak diran esan, ez bait dut esperientziarik. Orain jubenetan, diferentzia handiak zeudek. Nik hori bakarrik ezagutzen diat, bainan nabarmena duk. Gainera ni bakar bakarrik aurkitu ninduen, orain bizkaitar batzuk ere bazebiltzek. Selezio nagusian, oraingoz behintzat, hemengo bost edo sei joaten dituk, elkarrekin eta horiek gutxiago sentituko diate zera hori, baina bakarrik joaten haizenean...»

Gauza asko esan ditu Joxe Mari Bakerok. Gure asmoa, GAZTELUrekin batera agertzea zen bainan biek in egindako elkarriketak gaia ematen zigunez azken mementuan banaka argitaratzea erabaki dugu. Aurreratu beharra daukagu, GAZTELUrena oso polita dela, anekdota, pasarte eta kontakizun irribarretsuez josita. Behintzat, biek euskaraz egindako elkarriketaren bana eskaini digute. Ez da gutxi gaurko egunean.

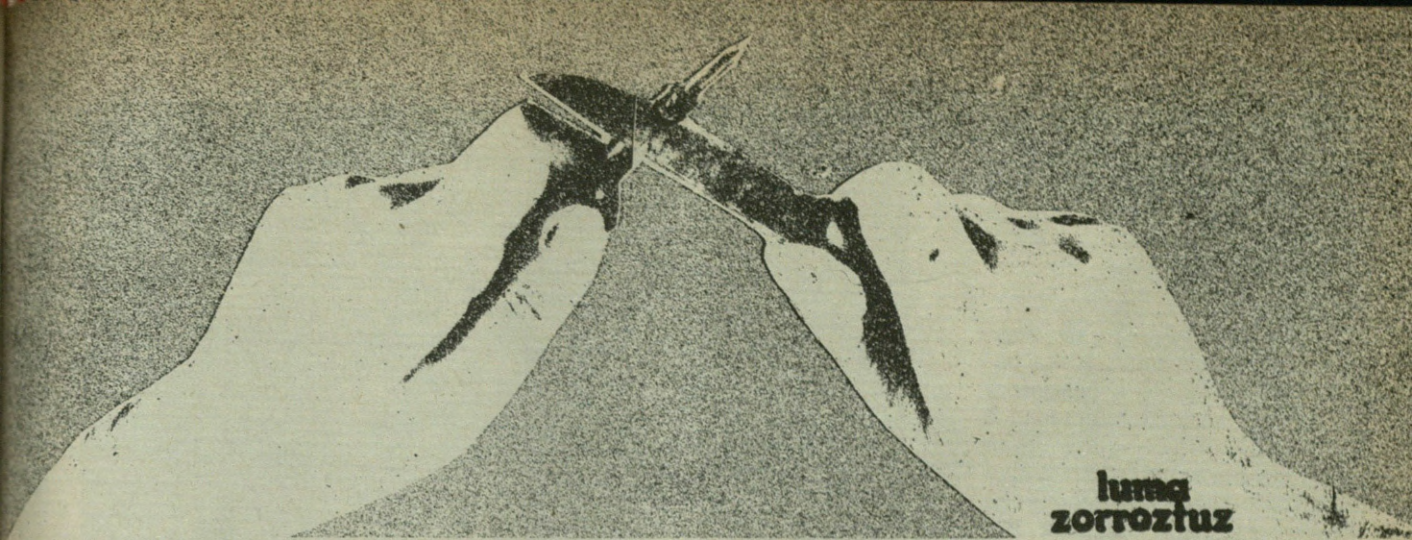
Donostia

FORONDA

Ei...
**BAZE-
TOZEK,**
BAZETO-
ZEK!...

luma
zorrozuz

«txapeldunak, txapeldunak, hobe, hobe,
hobe»

MUTXURDINAK ERE TXURIURDINAK

GORKA REIZABAL

Mutxurdinak leihoetan, txuriurdinak zetozen eta. Aurtan mutxurdinak ere txuriurdinak. Gipuzkoa osoak egiaztatu zuen «slogan» honen benetakotasuna. Ez zen inor ere falta. Faltatzekotan, Federico Felliniren kamera izanen zen. Denok protagonizatu dugun pelikula ikusgarria, gordegarria ere zelako. Baina gure erretinan daramagun «videoan» gelditu beharko da. Gure malakoak bista lausotu ez ba ziguten.

Baina Felliniren filma honek bere argudioa Hitchcock-i zor

dio. El Molinón (orain bai, «errotatzar maitea») estadioan lehiatu zen partiduaren gora-beherak Hitchcock-ek asmatutakoak ziruditen. Espero ezin zen kolpe perfektoa.

Mozkor ondoko amets zinesgaitza izan da. Baina, ametsik gabe, errealitatea. Sekulan ez du errealitateak ameslari amorratuenarean fantasia hain nabarmen gainditu. Xabier Leteren koplaren gizon arruntak, galtzaile kronikoak, tristura etengabekoa-

ren giza-abere aspertuak, zoriona (momentuko lorea, eta iraunkortasunik gabeko fruitua bada ere) aurkitu zuen. Realak ez du berriro «cuatro-uno» galduko. Realak «txuriurdin» alkandora duen jainkotsa euskalduna bihurtu zaigu. Euskadiko orkotasuna. Madrildar iransugeak hil duen jostun ausarta eta beldurgarria. Edo-eta urte luzeetan zehar kateak narraztatu behar izan dituen Goñiko Teodosioa, bere madarikazioa hautsiz («ez duzue sekulan titulurik irabaziko» —

Tamarindo txuriurdinak, iturri txuriurdinak...

madarikatu omen bait-zuen Comet jaunak).

Joan den urtean hainbestetan laztandu eta kutundu genuen ametsa, adarrak jarri zizkigun nobia eskertzarrekoa, etxeratu dugu.

«Pasada bat izan da ongi-ettorria» esaten zigun neska batek. Xixonerainoko peregrinazioan ibili zen, El Molinonen 4 ordutan bustitzen zutik jasan zuen eta nekez irabazten dituen neska berak, hain zuzen ere. Bera ez omen zen pasada. Ez eta hamabi mila peregrinatzaileena ere.

Baina gertaturiko eztanda ez da harritzekoa. Inguruko zertzelada guztiak horren alde zeuden. Joan den urteko ezintasuna, nazional-madridismoaren esanahia, («así, así, así gana el Madrid», edo euskaraz, «jakina, jakina, Real Madrid zikina»), euskal-futbol-ereduaren orijinaltasun, garbitasun eta «hemengotasuna», Juanitoren kromosoma kolokaria, arrakasta sinboliko baten premia, beste gauzetan bilaezina zaigun batasun beharra. Eta azkenengo minutuan eta gol-averagez (gol-aberatsez, zioela baserritar batek) izateak eman zioten kutsu «Hitchcocktarra».

Gutxi balitz, are gehiago: RTVE-ko kamerak Valladoliden Gijonen (Xixonen) egon gabe, eta madridismoaren festa bukatugabe eta eternoa izan behar zena, «zentralismoaren» lotsen erakusketa bihurtu. Tejerazoz geroztik lehenengo arnasa demokratikoa, nonbait.

Jesus Mari Zamora «euskal olimporuntza» biatu zuen. Han Martin Zabaleta bilatuko zuen. Beren izenak ekipo ekintza haue-tan anekdota hutsak izan beharko lirateke. Baina ezin da. Jendearen oroimenak izen propioak behar ditu. Eta Arkonada, guztiahalduna; Roberto Ufarte, ihazko hainbestetan aipatutako ausente haundi eta mingotsa bere giltzurrina ez omen bait da txuriurdina; Kortabarriaren heldutasuna, eta Satrustegiren gol-gizontasuna ahaztu ziren.

Superman bat zegoen, behar zen. «Zamora potrodun bezalakorik ez dago. Bera potrodun, gu txapeldun».

Hamaika ostikolari... hamaika forofo.

Hala ere, oso jai erdalduna izan da. «Campeones» hamaika aldiz. «Txapeldunak» bat ez. Futbola gauza erdalduna da. Nahiz eta Real botere-alternatiba euskalduna izan.

Hizkuntzez, erdalduna, Beharbada, izatez, ezagugarri, oso euskalduna. Erlijio-kutsua bazter guzietan sortu da. Arantzazun ikusgarria zen zenbat agnostikok «Salve»-a kantatu zuten egiztatzea.

Nolanahi ere, erlijioaz hitzegiterakoan, ez gara bakarrik katolizismoaz ari. Altzateko Jaunaren espiritua ere askotan ikusi genuen. Realeko jokalaria, jainkotxo etxetarrak ziren, oso famlikoak. Gizona eta Jainko nagusiaren arteko galdutako katebegia. Aragi-ezurrezkoak, baina txapeldunen zerutik etorri berriak. Troyatik heldutako «Ulisesak». Han zegoen zai Gipuzkoa-Penelope lehiala.

Eta horregatik ere, erotika ezin zen falta. Zamorak efektibotasun eta ugaritasunaren erotika zuen. «Tio bueno» izatera pasatu zen. «Zelaia bezain onnna da kallean» zioan gola bereganatu nahi zuen neska harek. Edo Arrasateko «mutxurdin» hura, Emanuelle bilakatuak eskuz botatzen zituen muxuak antsia haundiz eta gosez ziren. Bere eskua zela medio, galdutako denbóraren bila abiatu zen. Sekulan bizi izan ez zuen abentura erotikoa, seguraski. Baina zerutik zetozen; eta inoiz egiten ausartu ez zena egiteko prest zegoela nabarmena zen. Zerutik etorritako jainko aberkideek dena santifikatuko lukete. Bai eta akelarre txuriurdina ere.

Ez zegoen bat ere bidean zehar axolagabe gelditu zenik. Bueno, bai. Natura maitatu gabe, berdea nahiago dutenak. Horiek, jakina, Real Madrid... Edo «La Peña Juanito», besteak esaten zuenez.

Eta Orbegozo, zezen gera-gaitza, okasioa prestatzen ari zen. «Ajuria enea ona dun baino, Zubieta berriz hobea; futbol jokatu nahi duen horrek, zelai berraren behar». Eta zezenak Garaikoetxea harrapatu zuen. Ez zuen hiltzearen beharrik. Ongi toreatu bait-zuen lehendakariak. Promes egin zion. «Zubietako gaiari buelta eman behar diogu». Eta hortaz aldatu kanta. «Ajuri beltza ona dun baino, Ajuri enea hobea, berdin zaigula Garaikoetxea, ez bada Ormaetxea».

Bitartean, Bujadin Boskov (ez dela, ba dirudi ere, Butanin) Reala goralduz. Juanito, kasketaz. Eta Caverio, donostiar saltsero, orain Realan bero-bero. Kontuz, errimak datorrela gero, adibidez Tejero.

Calvo-Sotelo bere altzora deitu omen zituen «txuriurdinak». Madrila Gobernuaren ekipoa dela esan ez dezaten. Ez dago esatearen beharrik; nabarmena da. Reala azkeneko aldiz lehenengo dibisiora igo zenean, Calvo-Soteloren kontra ere jokatu behar zian zuen. Historia berriz errepikatu.

Hogeitabost 'urte geroago liga berriro Euskadira dugu. Garai hartan Athletic izan zen. Orain arte «deusezaren txapelduna» zen Reala ekarri digu. Ona izanen da. Euskadi maitasun frustrazioak maiz ardoan itotzen dira, alkohol kopan. Athletic ere maitasunez jota omen dabilkigu. Liga gaizki dijoakio, eta orain kopan saiatu behar.

Baina Real, gorabeherazalea, aszentsore (igogailu, nahiago baduzue), zeruetara ailegatu da. «Columbia», autobus espaziala bihurtu omen. Bagara hiru, bagara hiru bakarrik Alavesa falta zaigu». Horrek lau garela esan nahi du. Del Burgiori ez zaio gehiegi gustatuko. Eta Satrustegik Realarentzat sartu dituen gol guztiak ezabatzeko kapaz da. Horrela, «nafarrosoetasunaren» bidez, Euskadik galdu, eta Madrilek irabazi. Beti bezala. Eusko Ikaskuntzan gertatukoaren ondoren ez zen bat ere harritzekoa izanen.

Tarte honetan, kanta dezagun denok. Bihotz malko eta pozen batasuna lortu dugu. Batasunean euskal garaipena, denon ametsa da. Baina batasun hori —

Muxugorri ala mutxurdin denak txuriurdin.

froga ugari daude— futboleaz ezkiz, ezinezkoa gertatzen da. Eta ez da inoren kulpaa. Errealitate soziala, futbola baina aberatsa eta konplikatuagoa da.

Azkenik badago beste islada bat, sozioekonomiakoa, halebata. Reala sistemaren barruan dago, baina oso ikuspegi berezi batekin. Ez dago futbol-kapitalismoaren kontra, baina nonbait ez da hori bere helburu nagusia; edo behintzat ez da «herrigintzaz» ahazten. Profesionaltasuna onartzen du, baina harrobia, eta futbola jolasa bezala ez du baztertzen, edo bere interesetarako ona den egitura, ona da ere oinarritzko futbolerako. Sintesi bat da, simbiosia. Eta islada nabarmena da. Gipuzkoak munduan zehar aurkeztu duen alternatiba sozioekonomikoa, lankidetzaz

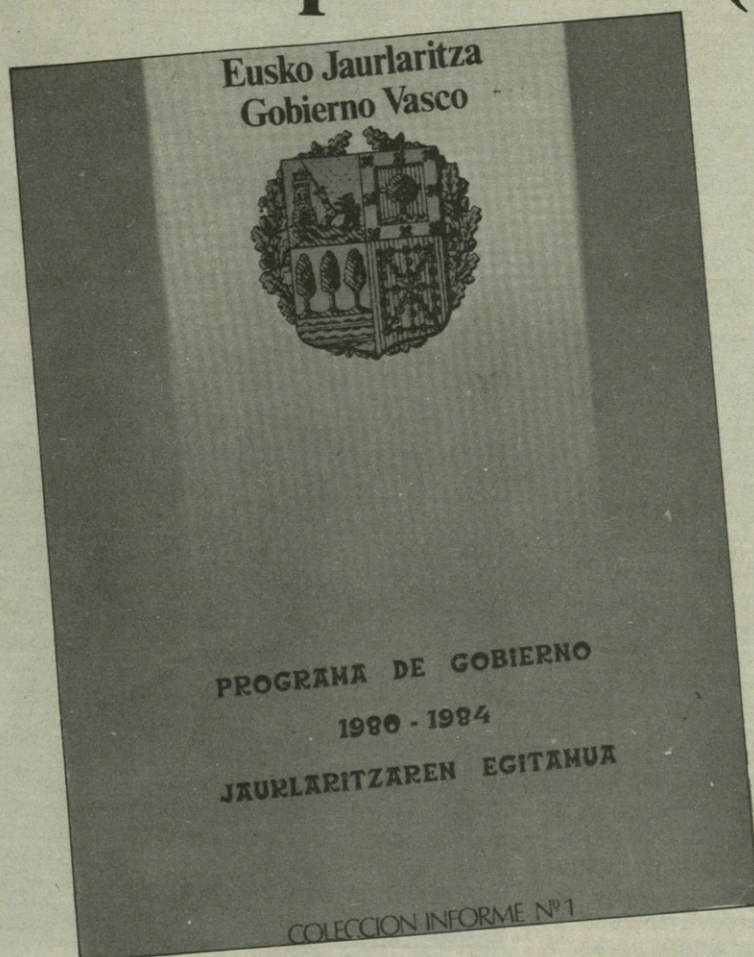
edo kooperatibismoa da. Ez da kasualidade bat Realeko idazkari-ohia, Jesus Sanpedro, Arrasateko kooperatibetatik etorriz izatea.

Horretan ere ba zegoen zer edo zer fenomeno adierazteko. Reala futboleaz ez da gauza iraultzaile bat; erantzularia (edo kontatetaria).

Eredu topiko guztiak hausten du, hala ere. Eta bide hortik irabaztea ere (ahorratzailea txiki izaten gelditu gabe) posible dela, frogatu du.

Eta horregatik normala da oraintxe bertan, Euskadin eta Gipuzkoan batipat, mutxurdinak ere txuriurdinak agertzea. Denok sentitzen gara «txapeldunak, txapeldunak, hobe, hobe, hobe». Hobe da horrela.

euskararen presentzia (11)

eusko jaurlaritza

programa de gobierno

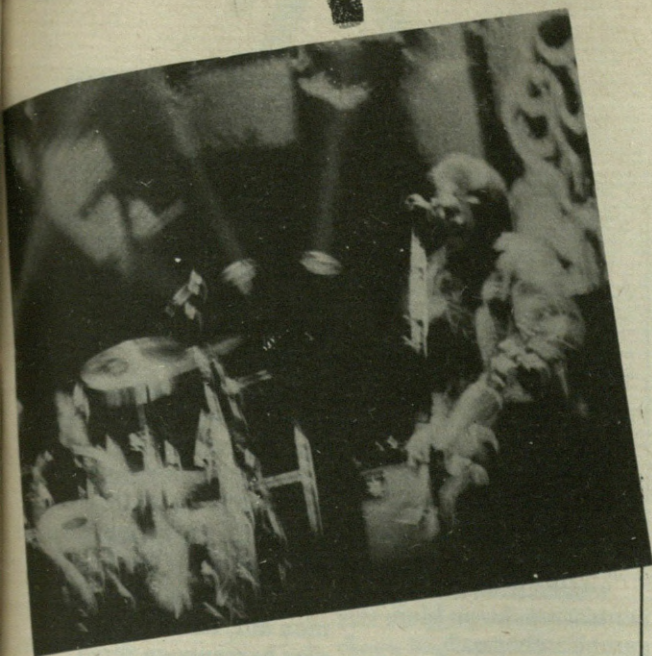
Liburu honen azala ikusita, norbaitek pentsa lezake liburu elebidun bikain bat dela. Horregatik eman dugu erreproduzitua. Liburu honen azala ikusita, norbaitek pentsa lezake Eusko Jaurlaritzak (itzulita: Euskal Gobernuak) euskararen arazoa serio hartu duela. Ez zaitez poztu, irakurle, euskararen gose bazara, ez bait zara aseko. Azalaz aparte, liburuaren barnean, ez duzu hitz bat bakarrik ere euskaraz aurkituko. Lotsagarria, penagarria, negargarria, ta-

malgarria, euskarari horrela iseka egitea. Eta hori nork eta euskararen alde zinez egon behar lukeen Esuskal gobernu izeneko «erakunde nagusiak».

Gainera, garrantzizko argibide bat eman nahi nizuke, irakurle. Asuntua ez da liburu honen gorabehera bakarrik. Euskal Gobernuak normatzat hartu du, liburuak erdara hutsean publikatuz, azala bakarrik bi hizkuntzatan jartzea. Honela, badirudi zera, gure hizkuntza nazionalaz trufatu, barre egin eta burlatzeaz gainera, borondate on eta uste hobeagoko jendearen gobernuarekiko jarrera irabazi nahi duela. Beraz,

esan dezagun ARGÍ ETA GARBI: EZ ZAIO EUSKARA INPORTA, JENDEAK ZER PENTSATUKO DUEN BAIZIK. Gure ustez, horrelako Gobernuak ez du EUSKAL izena merezi. Eta euskal izena merezi ez duen Gobernuak ezta gure konfiantza ere. Badu garaia euskararen alde zerbait egiten hasteko. Hor daude ikastolak umezurtz, telebista erdara hutsean, euskal prentsa apurra itolarrian eta oraindik dena batera nahi dugula botako digute aurpegira. Zertarako segi?

JON URRUJULEGI

musika

the clash: iraultzaren rock-a

XABIER MONTOLIA
IÑAKI URIA

Susmo txarren kon-
pasetan zetozkigun
Bartzelonatik, Madril
eta Lisboan jo ondoren,
The Clash taldekoak.

Guztion belarritan zeu-
den oraindik Bruce
Sprengsteen-ek Bartzelo-
nan izandako arrakasta-
ren hotsak eta The
Clash-ekoek jasandako
porrotaren oihartzunak.
Ez genekien Donostian
zer gerta litekeen bainan
«kritikoe» oso gaizki jo
zutela zioten, ez omen
zuten lortu disketako

Honako honi Clash-
ekoek, ez dutela kriti-
koentzat jotzen batekin
erantzungo lioteke. Ha-
laz ere, jendea asko ha-
serretu zitzairen.

Kontu hauei sarre-
rak balio zituen 600-700
pztak eta egiten zuen
eguraldia (euria eta
hotza) erantsiz gero ez
genuke esperoko belo-
dromoaren betetzea,
jendeartean The Clash
hain ezaguna ez balitz
eta egiten duten musika
hain herrikoia (bai, he-
rrikoia) ez balitz

1977. urtean
iraultza handia gertatu
zen rokanrolaren bar-
nean: Punk-a sortu zen.
Garai hartan Pink Floyd,
Yes, Genesis eta abarrek
rokanrola menderatzen
ari ziren. Super-taldeak,
Sinfonikeria, tresna ga-
restiak, sasoiko zama
nagusiak ziren. Guzti
hura deuseztearren zen-
bait talde berri, zarpotsu
eta trakets agertu zen.

Tresna (jogailu, ins-
trumentu) merke batzu-
ren bidez aide berri eta
freskoak ekarri zizkio-
ten rokanrolari. han ze-
goen The Clash eta haien
artean kokatu behar di-
tugu; nahiz eta gero (az-
ken diskan, Sandinistan)
«reggae» eta «dub» deri-
tzen musika motatara
hurbildu. Halaz eta guz-
tiz, beti egin izan dutena
polizia, soldaduzka, es-
tatua eta arrazismoaren
aurka jardutea izan da.

Krisisaren soinua.
Iraultzaren rock-a.

Pear Harbour eta
The Explosions —bere
taldea— ireki zuten
kontzertua. Praka gorri
eta ñir-ñir zurizko tipa
hura agertu zenean lehen
rokanrolaren doinutan
bihurrituz bere gorputza
bortizki dantzatzan eta
kantatzan jende guztia
zutitu zen (aurrian
behintzat) dantzan has-
teko. Giroa piztu zen.
Oso ondo.
Deputamadre.

Hamaikatalaurde-
nak, martxosa horren
ondoren mugimendua,
zerbezak, kanuto
gehiago, ezagunak, e.a.

Orduerdi barru listo
zegoen guztia, gurekin:
«The Clash»!!

Kontzertua Marina-
ledan gosegrebaz hil-
dako nekazariari eta go-
segrebalari guztiei es-
keini zieten.

Txistuz «Agurra» jo
zuen batek, betaurreko
beltzdun batek.

Jendea lehen baino
estutuago eta
martxosoago.

Argi ekipo sinplea
eta ondo erabilia.

Diapositibak zeine-
tan agertzen bait ziren
pistolak jendea apunta-
tuz, poliziak, hormak,
e.a.

Jendea dantzan,
jendea kantan, jendea,
jendea.

«Kalean ejerzittoa
duzue zai» zioten, jen-
dea oihuka ari zelarik eta
geldigabeko dantzan.

Ez zuten ia atse-
dik ematen kanten ar-
tean, gelditu gabe jo eta
kean aritu ziren ordu eta
erdian.

Guztiak gustora,
guk behintzat liluraturik
bukatu genuen (nekatu-
rik ere bai), zorabiatu-
rik joan ginen kamerinoeta-
rantz, kontzertuaren
oihartzunak gogoan ge-
nituela (eta oraindik di-
tugu). Gure ustetan Do-
nostian ikusiriko kon-
zerturik ederrenetakoa
genuen (keba, tio, hobe-
rena, onena.).

Pasilotan itxadon
ostean kamerinoan sartu
ginen matoi, bizkarzain
handien artean. Han
zeuden zerbeza, koka-
kola lata, frutazumo,
txanpain e.a. artean.
Nahi genuena hartzera
gonbidatu gintuzten.
Leher eginda zeudela
nabarmenki ikusi ge-
nuen lehenbizi. Hozki
hasieran, alaiago eta bui-
losoago geroago honela
joan zen elkarriketa.

ARGIA.— Zer mo-
duz kontzertua?

THE CLASH.— Ez
dakigu ezer soinuaren

sortzen ditugu, hamar hila-
labete igaro ditugu ezta-
baidatzen baina oraindik
hemen gaude.

ARGIA.— Zer
pentsatzen duzue Rollin-
gen azken diskaz?

(Denetako komen-
tarioak entzuten dira,
batek oso txarra dela dio
eta besteak, berriz,
putamadrekoa)

Nolakoa da zuen
egoera CBS multinazio-
nalaren barnean?

THE CLASH.—
CBS putaetxe bat da eta
gu putak gaituzue.

ARGIA.— Zer
pentsatzen duzue
ETAz?

THE CLASH.—
ETAk nahi duena bere
herriaren buruaren ja-
betza da, Euskal Herria
euskaldunentzat, IRAk
irlandan bezala. Herri
batek hainbat indar
ipintzen badu borrokan,
horrek azpian zerbait da-
goela adierazten du, ez
dakit gehiago zuen egoe-
rari buruz baina Ipar-
Irlandari dagokionari
buruz... Bobby Sands
hiltzeaz dago, badaki-
zue, eta hori da gerta dai-
tekeen gauzarik
okerrrena.

ARGIA.— Zer
pentsatzen duzue Mar-
garet Thatcher-ez?

THE CLASH.—
Txoro alu bat besterik ez
da. Margaret Thatcher-
ekin dena hankaz gora
doa, langabezia zerura-
tzen, errepresioa he-
datzen... badakizue? In-
galaterran beltza bazara
edo beltza ez izanik gaz-
tea eta gauez kaletik ba-
zoaz eta polizia bat ager-
tzen bazaizu eta magne-
tofoi edo edozer gauza
badaramazu gainean,
non ohostu duzun galde-
tuko dizu, beltza bazara
egurtuko zaitu eta bes-
tela ere zuk magnetofonoia
lapurtu duzula firmatu
arte. Hori Ingalaterrako
polizia. Ingalaterra herri
arrazista da.

ARGIA.— Zein
talde gustatzen zaizki-
zue gaur egun?

THE CLASH.—
PIL, oso onak dira eta
gero ere badago beste
bat ere, STRAY CATS.

ARGIA.— Eta
Bruce Springsteen?

THE CLASH.—
Ona baino hobea goa,
oso ona, oso ona... Hori
da Rock and roll, the real
thing.

ARGIA.— Police?

THE CLASH.—
Police, Polizia bera da.

Jendeak ez dezala pentsa
nahi dute, ez dezala ingu-
ruko kaka eta giro beltza
ikus, ez dezala langabe-
zia edo errepresioaren
aurrean erantzunik eman
eta une batetan jendea
pozik edukitzea bilatzen
dute. Putaseme batzuk
dira. Ez dugu haietaz
ezer jakin nahi.

ARGIA.— Spanish
bombs delako kantan
Federico García Lorca
aipatzen duzue; irakurri
al duzue?

THE CLASH.—
Bai, irakurri dut, baina
berriro irakurtzeko as-
moa dut, baina gaztela-
niaz hurrengoan zeren
eta ez zaizkit itzulpenak
gustatzen. Itzulpenek ez
dute inoiz balio, poeta-
ren gainetik beti ipintzen
bait da itzultzaile bat,
akademikaria unibertsal
irakaslekeria guztiak
isurtzen dizkiolarik poe-
mari. Rimbaud irakurri
nuenean bost bertsiotan
irakurri nuen, denak ez-
berdinak ziren, zeharo
ezberdinak eta hiztegia
erabiliz konturatzen zara
guztiak ezegikiokiak direla
eta horregatik nahiago
dut bere hizkuntzan
irakurtzea.

Jendea kamerinoan
sar zedin utzi zuten, eta
une batetan jendeaz gai-
nezkatu zen. Aze beroa.
Autografoak, Ingeles
batzuk beren pelikula
komentatzen, argaz-
kiak, e.a.

Azkenean Groutxo
Marx-i buruzko galdera
bat egitean altxa ziren
biak Groutxo imitatu,
bata mahai gainetik biz-
karra makurturik eta zi-
garroa balitz, besteak
gure magnetofonoa-
ren mikrofonoa hartu
hortzen artean eta
«clash» hantxe bertan
hautsi zuten.

Eta ez zen gurea
magnetofonoa...

kalitateaz, baina ez gaude oso pozik jo dugu-narekin, %50rekin baka-rrik. Giroa oso beterik zegoen energiaz baina gu ez gara gauza izan ener-gia hori kontrolatzeko eta horregatik ez gaude konforme gure saioarekin.

ARGIA.— Zer ge-ratzen da zuen lehen eta-patik, zer geratzen da punketik?

THE CLASH.—
Punk-a oraindik bizi da.

ARGIA.— Zergatik ari zarete aldatzen, orduan?

THE CLASH.—
Aldatzen ez baduzu zu-reak egin du, eta horre-gatik... aurrerantzean ja-rraitzeko aldatu behar.

ARGIA.— Orduan, zer pentsatzen duzue Dead Kennedys-*ez* eta Plasmatics-*ez* eta orain-dik punk egiten jarrai-tzen duten taldeetaz?

THE CLASH.—
Asquerrosso!! Zabarra.

ARGIA.— Nora doa zuen musika Sandi nistaren ostean?

THE CLASH.—
Badago esaera zahar bat: «Musikaren ereduak al-datzen direnean, hiriko paretak behera doaz». Hor dago kakoa.

ARGIA.— Zergatik ipintzen duzue hainbeste gauza espainolez zuen abestietan, zergatik zau-dete hain interesatuak hego-ameriketaz eta espainiaz?

THE CLASH.—
Sei urte nituenean gazte-leraz egiten zen eskola batetan ikasi nuen. Eta oso ondo hitzegiten nuen baina orain dena ahaztu zait eta gainera sinpatia diegu hego-ameriketar herriei.

ARGIA.— Troskis-tak al zarete?

THE CLASH.— Ez gara troskistak, ez gara ezer. Interesatzen zaizki-gunak indibidual eskubi-deak dira, edozein leku-tan, Espainian, Ingalate-rran... ez du ezertarako balio troskista izateak horrek libertate gutxiago suposatzen badizu. Ez litzaidake gustatuko Errusian bizitzea, ez lago askatasunik, Ame-rikan bezala. Eta ez du ezertarako balio dagoela esatea, ez dagoenean. Ez dago ezberdintasunik Errusia eta Amerikaren artean, biek hiltzen dute jendea, biek zigortzen, torturatzen, e.a. Ez dakit zuek OTANen sarturik zaudeten, Ingalaterra bai eta ez dugu Amerika eta Errusiaren artean zampa-tuak izan nahi.

ARGIA.— Hala ere, zuen abestietan gehiago kritikatzten du-zue Amerika, Errusia baino...

THE CLASH.—
Bai, egia da, baina galde egin iezaezu Afganis-tango matxinoei ea zer pentsatzen duten Errusiaz.

ARGIA.— Ez al du-zue pentsatzen zuen ha-sierako punk-zaleen ar-tean ez dela ondo erori gaur egun egiten ari zare-ten musika?

THE CLASH.—
Berdin zaigu. Duela hiru urte Alemanian izan gi-nenean jende guztiak galdetzen zion bere bu-ruari ea zer arraio egiten ari ote ginen eta aurt-en itzuli garenean sasi-punk-zale guztiak Oh, ohohohoh!!! egiten zu-ten. Horiek paja hutsa dira.

ARGIA.— Hemen jo baino lehen bazeneki-ten zerbait hemengo egoeraz?

THE CLASH.—
Noski! Hemengo berriak egunero agertzen dira In-galaterrako egunkarie-tan, irratian, telebis-tan... Bai, bai, ezaguna zaigu.

ARGIA.— Eta in-geles aldizkarietan ira-kurri dugunaz, hots, tal-dean tirabirak izan ditu-zuela egia al da?

THE CLASH.—
Zein taldek ez du proble-marik? Hori hasteko. Badakizuen ez gure izena «Clash» (txokea) da, be-raz Clash-a izan behar dugu. Gu ez gara Nick Lowe edo Joe Jackson bezalakoak, gu lau gara, talde bat gara eta lauron artean iritzi ezberdinak

EGAN

1-6
1979

1-6.
1978

Suplemento de Literatura de Egan de la Real Sociedad Vascongada de Amigos del País
Redacción: Seminario de Filología Vasca «Egan» de Utopía. Párrafo de la Dirección de Egan
Patrocinio: Excmo. Diputación Foral de Guipúzcoa

«EGAN»: hutsean emandako pausua

JEXUX KAMINO

Kaleratu berria dugu nolanahi berpiztu nahi izan duten «Egan» literatur aldizkaria, eta haseratik garbi esango dugu: oker emandako pausua besterik ez da. Dagoeneko hilda dagoen zerbait dela alegia. Eta arrazoina aski oinarritua dagoelakoan gaude. Ikus bestela.

Hain abiada luzea izan duen eta orain dela zenbait urte hain garrantzizkoa eta baliagarria suertatu zen aldizkaria, duela hiru urte pa-siak kaleratzeari utzi zion, diru larritasunak

bultzatuta. Eta orain eskutarteratu zaiguna, teorian 1978-79 urteei dagoen alea omen da.

Lehenengo impresioei erantzunez gero, literaturazkoa ote den ere zailtzan ezartzen da. Noski, literatura ageri da, baina literaturazko lanekin batera, etnologia, arkeologia eta arteaz zenbait artikulua ere ageri dira bertan. Eta egia esan, ez da oso maiz gertatzen literaturazko aldizkari batetan halakorik agertzea. Dena dela, hau ajolagabetzat jo liteke agian.

Bainan bada beste detaile grabeago bat. Baitere dinamizakari gabeko aldizkaria bilakatu zaigu «Egan». Teorian, L. Michelena eta A. Irigaray idazleen esku legoke, baina praktikan nola gauzatzen den begiratzaren badugu, ale honetan parte hartzen dutenak — Pello Zabaletaren poema batzuek kenduz gero — Juan San Martín eta Angel Irigaray besterik ez direla. Beraz 343 orrialde dituen aldizkari batetik, ez dago dudarik, barietate piska bat handiago espero zitekeela ziur gaude.

Azken finean, bizpahiru lumaren gain gelditu da publikapenaren zama guztia, inora eta inola ere zabaltzeko izpirik gabe. Ez dugu esan nahi, Juan San Martín edo Irigarayren borondatez getto hori suertatu denik, ezta gutxiago ere. Aldizkariaren eraketa bera da gaitzak jota dagoena. Konbentziturik diogu, horrela ez dago literatur aldizkari bat antolatzerik.

Ez gara ausartuko hau kaleratzea denbora galtzea dela esatera, balore bat bederen gelditzen baita zutik: balore testimoniala, balore filologikoa. Hau da, Toribio Etxeberria idazlearen zerbait jakin nahi duenak alea hontako orrialdeetara joko beharko du derrigorrez, ia ehun orrialde dedikatzen bait dira egile erdigaldu honen obra interesgarriak — interes filologikoa gehiago, literarioa baino — argitaratzea. Bainan puntu, balio testimonial eta filologiko horretatik aparte, ezer gutxi merezi du pena.

Literatur aldizkari batek baditu beste zere-

gin garbiago eta funtsezkoago batzuek, hots, giro bizi eta etengabe bat irunaraztea, idazleen sormena eragin, eta idazle berriak sortarazi, besteak beste. Garbi dago, bestalde, aldizkari literario gabe nekez existitu dezakeela literatura dextente bat, aklitatezko literatura bat, Hauek izango lirateke guri bururatu zaizkigun xede batzuek, eta hauek, bistan da, «Egan» berri honek ez die, inondik ere, erantzuten.

Ezin bait dugu aiantzi honen atzean dagoen dirua. Are gutxiago, diru hori erakunde publiko batena baldin bada, Gipuzkoako Foru Aldundia-rena alegia. Eta — teorian behintzat — biztanle guztiengandik jasotako diru hori kulturarako erabili nahi bada, era askotara egin daiteke, baina inola ere egin den erara. Bi arrazoinengatik.

Alde batetik, eztabaidagarria dena zera da: Aldundiak aldizkari bakarra babestea, iadantik daukenak bultzatu beharrean. Eztabaida daiteke eta, bietatik zein aukera litzatekeen eragingarriago literaturarako.

Bigarrenik, ateratzen den produktoreen kalitatea legoke. Zeren, nahiz eta Aldundiak aldizkari bakar hau babestu, kalitatezko zerbait aterako balute, du-darik gabe ez bait genuke eragozpenik ezarriko. Konklusio gisa, beraz, esango dugu honetan dirua sartzea, dirua gaizki erabiltzea — dirua alperrik botatzea esaten gehiegi litzateke — dela. Gure eritzia izanik, eta beste eritzien zain.

zine ma

ANDRZEJ WAJDA

XABIER E.

Gaur egun poloniar zuzendari ezagunena, bai Polonian, bai Poloniatik kanpo. 1926an jaio zen, militar baten semea, peoia guda denboran eta bere aita hil ondoren, 1942an, erresistentzian sartu zen. Pintura ta zinematografia ikasi zuen. 1952an lortu zuen zuzendari diploma. Bere lehen pelikuletan «Sortza-pena» (1954), «kanal» (1956), «Hautserreak eta diamanteak» (1958), Poloniako jendearen sovietar egoerara moldatzeko oztopoak erakusten dizkigu. Wajdak errusiarren aurka ibili zen talde batean parte hartu zuen eta gerraondoko jedearen zapuzketa ondo eza-gutzen zuen.

Zinema mogimendu sozialaren parean eramatea lortu du, eta zine baretik kritika sakona egiten dio poloniar gizarteari. «1977an zinegileek gure indar guztiekin administrazio autokraziaren sintomen aurka pro-

testatu genuen», «Ez da posible gizarte zintsua, moral kodigo zintsua eta gehienek onartua ez badu». Baina ikus ditzagun bere pelikula ezaguetarikoetatik bi: «Marmolezko gizona» eta «Orkesta zuzendari».

Orain, Polonian, dagoen egoeraren aurrean, artista baten egin beharra zein den galderari, hau erantzun zion: «EGIA ESATEA, ofizialki langilearen itxura faltsutu da eta». Eta horreaz hain zuzen, egiaren bila, egia eta gezurra non dauden, horreaz aritzen da Marmolezko gizona pelikulan; egia, stalinismoa, zinemaren eboluzioa Poloniako egoera.

«Marmolezko gizona» pelikula 13 urte tardatu duen proiektu bat izan da. Wajda berak esaten zuenez, pelikula politikoak egiteko esan arren, beti jartzen dizkiete oztopoak egiterakoan. Pelikula honetan

kontrakoen jokua dugu; lehengo zinema orain egiten denarekin konparatuz, lehen eta orain gertatzen dena, lehengo zinemagileak eta oraingoak, stalinismoa, orain Polonia, gezurra-egia. Baina nahiz eta kontrakoak erabili ez da dialektiko teknikarik erabiltzen, kontrakoei anbiguetatea sortzen dute; pelikula aurretik atzeruntz egitea den erreflexioa da.

Sortaldeko «El ciudadano Kane» dela esan dute, eta pelikula biek antza handia dute; baina diferentziak ere nabarmenak dira. Hasteko pelikula honetan bi pertsonai agertzen zaizkigu, pelikula-istorikoa egiten ari den zuzendari gaztea eta bere pelikularen gaia, lehen oso ezaguna izan zen pertsonai, heroi bat. Bi pertsonai hauek batera daude beste guztiekin kontrastatzen, biak iarultzaileak, bere ideiak azkeneraino eramaten. Horiekin kontrastatzen betiko oportunistak beren kargu sozialetan. Alde batetik endakatzeko soziala (lehengo iraultzaile asko aulki ero-soetan, txibato izandakoak, lantegiko ardura-dunak; borrokalaria mozkontiak bihurtuta, ea) baina beste aldetik irtenbidea, itxaropena, gazteak; zuzendari gaztea jo ta ke egiaren bila, eta langilearen semea bere aitaren antza handia duena.

Wajdak stalinismoa kritikatzeko, orain dela 30 urteko Polonia erakusten du oraingo Poloniarekin konparatuz («Orain posible da kreaktibitate deitzea eta langilearen benetako imajina-

jina ematea, baina ez dugu ahaztu behar orain dela gutxi arte pelikulak zentsuratuak zirela»).

«Orkesta zuzendaria» pelikulan berriz, hiru pertsonai agertzen zaizkigu; bata poloniar neska bat bere herriko orkestan bibolina jotzen duena, bigarrena bibolinistaren senarra eta he-

EL DIRECTOR DE ORQUESTA

EMILIANO PIEDRA distribución presenta

Un film de
ANDRZEJ WAJDA

con:
**JOHN GIELGUD
ANDRZEJ SEWERYN
KRYSZYNA JANDA**

color por eastmancolor

GRAN PREMIO DE LA CRITICA
INTERNACIONAL. San Sebastian, 1980
PREMIO O. C. I. C. San Sebastian, 1980
PREMIO ATENEO GUIPUZCOANO
PRIMER PREMIO SEMANA INTERNACIONAL
CINE Y MUSICA. Santander, 1980

OSO DE PLATA · FESTIVAL DE BERLIN · 1980

[VERSION ORIGINAL SUBTITULADA]

erriko orkestararen zuzendaria, eta hirugarrena orkestra zuzendari ezaguna poloniarra, baina bere aberretik alde egin zuena bere karrera aurrera eramateko. Wajdak hiru pertsonai hauek harremanetan jarriko ditu; hemendik sortuko da pelikularen mamia, nola erantzun egoera konkretu bati, zergatik egiten dugun lana eta zer lan

egiten dugun, gobernoaren jokaera, ea.

Zuzendari ezaguna itzultzen da bere aberriara, politikariek berehala erabiltzen dute mundu mailan gertaera egiten, kazetariek ez dute bakean uzten ez eta bere barrukotasuna errespetatzen; baina gai nagusia honen etorrerak herriko orkestra eta

konkretuki zuzendaria eta bere emaztearen artean suposatzen duena da.

Herriko zuzendaria ez du musika maite, lana egiten du hor, beste postu hobeagoa lortzeko asmotan. Gorroto handia dio musikari, eta egoera horrek musika maite duen beste zuzendaria etortzean eztanda egiten du.

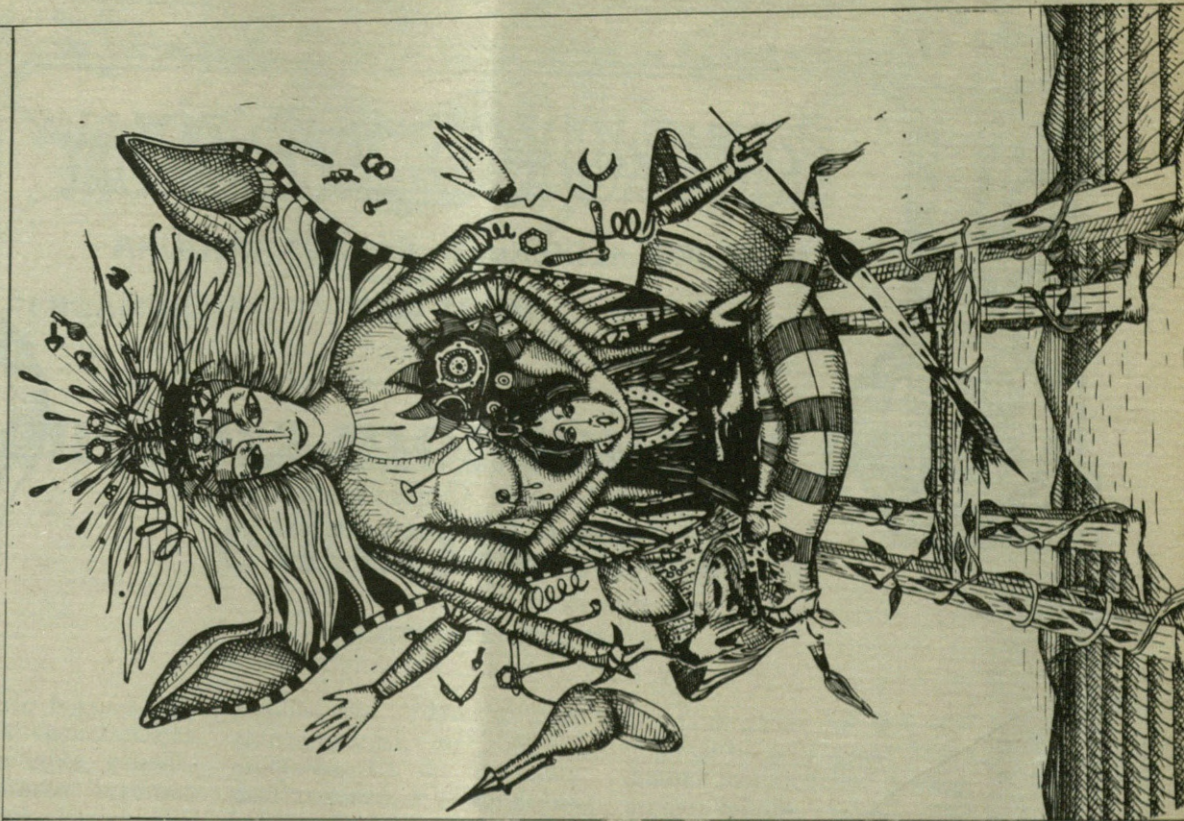
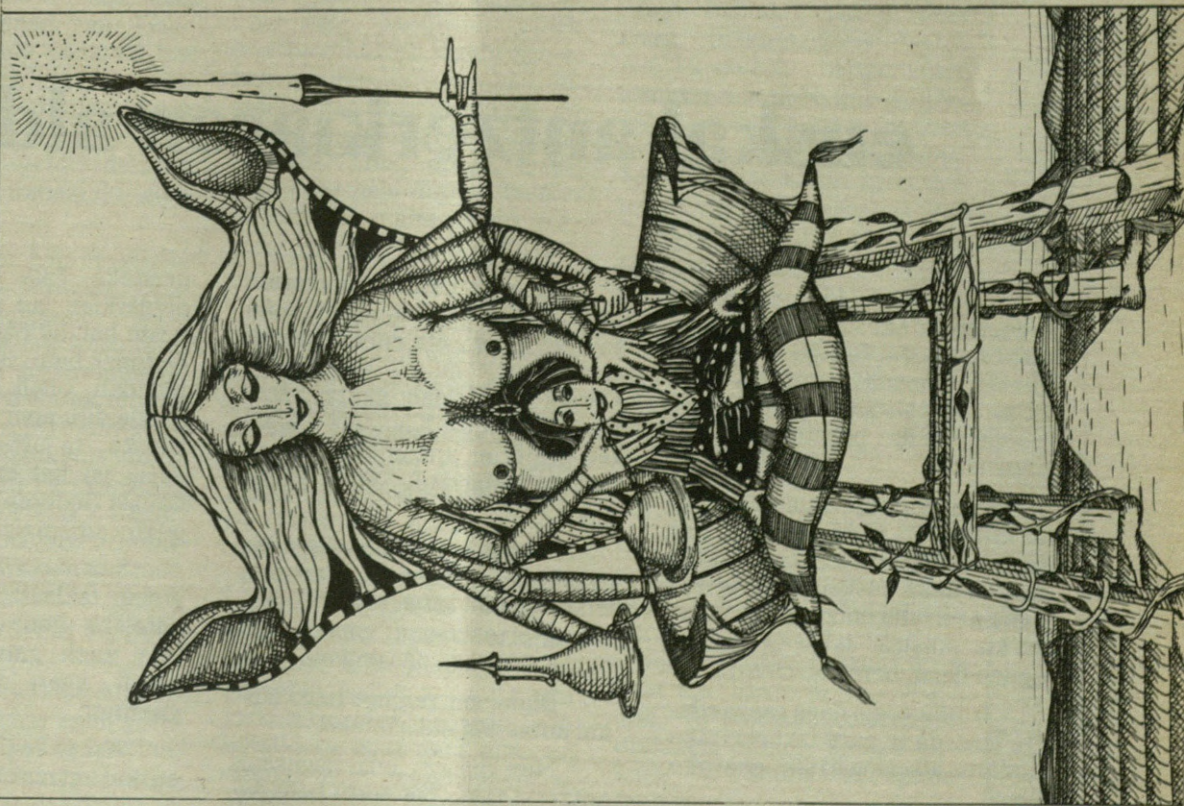
Zergatik egiten dugu lan bat? Zergatik? Maite dugulako? edo agian dirua irabazteko soilik, edo lanpostu hobe lortzeko, edo...

Senarrak zeloak ditu, baina zergatik? edo behar bada beldurra izango da? Senarrak ezin du libre dena ikusi, kontrakoa, bere alde txarrak eta onak dituen; horregatik beldurra, barkarrik dagoela, sentitzen du. Bere gorrotoa ezin eutsiz bere buruaren aurka joko du.

Wajdak ederki lortu ditu pertsonaien arteko harremanak eta baita ere giroa eta gaia. Gaia aldetik esan dezakegu gaur eguneko gaia dela, lana dirua irabazteagatik egiten dugula, oso jende gutxi dela benetan maite duen lana egiten duena. Giroan berriz, politikoen jokaerak, Poloniako egoera; mundu osoan gertatzen dena, besteen aurrean itxura ona erakutsi, herri kultura (gero musika zaindu gabe eduki arren, jaialdiak oso ona izan behar du eta lantegi batean egin jende gehiago sartzeko eta horrela ikus dezaten jendearek musika gustatzen zaiola eta kultur maila altua dela).

Izan ere bi pelikula hauetan bizi den egoeraz aritzen den zuzendari «Konprometatua» ikus dezakegu. Bere 55 urtekin oraindik ere borrokatzen, bere gizarteak dituen hutsak zalatzen eta ahal duen moduan konpontzen. Bere 26 pelikula aparte, antzerki lan batzu ere egin ditu. Iaz hasi zen langile mugimendua bultzatzen du (Walesa eta horiekin pelikula bat egiten ari da) eta 1979etatik poloniar zinegileen elkartearen presidentea da.

Nere osabak bere bidaietatik ekarri zuten APARAILUA

ZERUKO ARGIA

ILLEROKO ALDIZKINGI EDERGARRIDUNA

URTEZ URTE

1963-Lorailak 19 Euskal antzerkiaren alde Xabier Gereñoren firma arkitzen dugu. Orduko giroaren seinale aproposa.

euskal antzerkiaren alde

Euskeraren alde lan egiteko bide, egoki bat euskal, antzerki edo teatroa da. Eztago eskuetan, gaurtik beintzat, saturtzea euskerea ikastoletan, izparringitan, zinean, baña bai irratian eta antzerkian.

Gure gaurko egunetan dana da arintasuna ta erreztasuna. Sarri askotan gauza ltza ta neketsua izan daiteke euskeraz irakurtea, baña ez irratia entzuen latza antzerkia ikustea. Ikusi ta entzun egiten dana, berez sartzen da.

Irratian egin dana gauza ederra izan da ta gure izkuntzarako ondore atsegingarriak ekarriko dauz.

«Boletin Oficial»en etorten dira idazten direzan idazti, soñu ta antzerkiak, eta euren egilleak erregistratu gura dabezanak. Orreik irakurtean gauza batek arrituten gaitu: Kataluña'n idazten dabezan antzerkiak, urtean berrogetamarretik gora. ¿Eta guk?

Euskal antzerkiaren bitartez euskerea, jolasean, zabaldu leike, erabilli leike, ta au da, jolasea ta erreztasuna, gaurko denporak eskatzen dauskuena.

Baña, zer zegingo dogu euskal antzerkia indartuteko?

Nire ustez, erri nagusitan antzerki talde bat sortu beharko

genduke. Talde orreitan, batzuk antzerkian lan egingo leukie ta beste batzuk batzarkideak, arpidedunak batu. Batzarkide edo arpidedun oneik, illero emongo leukie diru apur bat, talde ori eutsiteko, ta orren truke, urtero, eurai jai bat emon, batzar bat dauala ondoren, urtean egin dan guztia adieraziz.

Sortuko ziran edo orain dagozan taldeak, bata besteaz itz egin, ta «gaur guk zuen errian, biar zuek gurean». antzerkiak emon ugari al direzan toki guztitan.

Asi gaitzean guztiok lanean euskal antzerkia indartuteko.

XABIER GEREÑO

titiriteroak

PERGAMINOAK

euskara mordoiloa? bai, eskerrik asko

TITIRITERO MORDOILOA

Duela urte batzuek, geroni oraindik haurtzaroaren hatzaparretan itota geundean, euskararen inguruan modan edo kinka larrian zebilen eztabaida euskara batuari buruzko omen zen. Batzuen erreibindikaziorik nagusia batua hori omen zen. Gaur egun, eztabaida nazional haren oihartzunik han eta hemen ageri bada ere, esan dezakegu maila handi batetan problema hori baztertuta gelditu dela betikoz, batuak irabazi du, gora batua!

Gaur egun, hala eta guztiz ere, euskarari buruzko zirkuluetan etabarretan beste kezka batzuek ere sortu dira, eta horietako inportanteena, nire aburuz, euskarak teoriarik omen dituen «giro» edo «modismo» edo «esakera» zahar eta jator horien bereganatzea da, ez dago horretaz dudarik. Eta, noski, hori guztia literatura aplikatuz, horretaz mintzatzen den ia kristo guztia disziplina horretatik pasia da eta.

Ez gara orain hasiko modismo horiek gaur egun guregana ditzakegun ala ez, ea memoria kolektiboan jarraitzen diren bizirik, eta ezezkotan ea

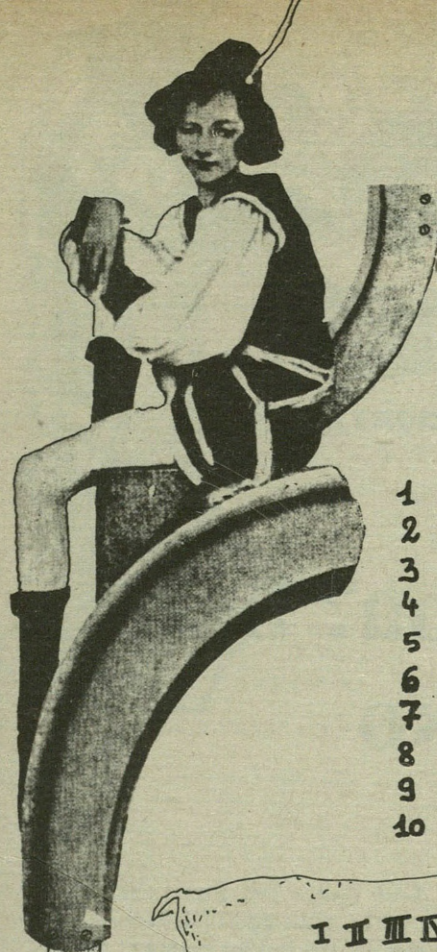
posible den orduan gureganatze prozesu hori aurrera eramatea. Ez da hori gure gaurko xedea, oso bestelakoa baizik.

Gure gaurkoak «erderakada» deiturikoei buruz jo nahi luke. Modismo horiek erreibindikatzen duten gehien ahotan entzutenbait da aldi berean erderakada delako horien kondanatzea eta desbaloratzea. Guk, ordea, erreibindikatu nahi ditugu, baina ez irakurle maite horrek mementu batez intuitu duzun modura, ez, oso bestela.

Lehen ere, batuari ateratzen zitzaizkion eragozpenen artean erderakadarena eta euskara mordoiloarena zegoen, eta dago. Baina uste dugu ez dagoela frogatu behar eztabaida hori batuaren eztabaidatik zeharo at arkitzen dela, ezin direla inola ere nahastu behar. Gaur egun berriz, sektore batzuen aldetik, erderetatik etor daitezkeen —soinuen antzetan edo konstrukzioen antzetan finkatuz— hitz edo joskera guztiak deuseztu edo inbalidatu egin nahi dira, ez dakigu zein independientzia idiomatikoaren izenean.

Guk gauza bat utzi nahi dugu garbi: gaur egun euskara dagoen lekuan baldin badago, hizkuntzetatik behar izan duen guztia hartu duelako da, bestela bereak aspaldi egingo zuen eta. Noski neurri batetara, baina euskarak dirau beste hizkuntzetatik hitzak eta joskerak hartzerakoan konplexorik gabe ibili delako. Gaur egun, berriz, zenbait sektoretan arrisku nabarmenetan erortzekotan egon daitezke, erderekin antzarik izan duen edozer gauza atzera botatzeko, eta horrek hizkuntza mugatzen du, horrela ez da hizkuntza bat aberasten. Zaila da gaur egun dokumentu ofizialik aurkitzea «saila» edo «batzorde» hitza arkitu gabe, bakoitzak hamaika esanahi desberdin ditu eta.

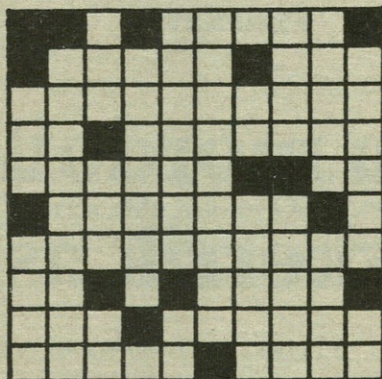
Erderakadak alde aurretik epaitzea zenbait detaile ikusi gabe —zer jarri daitezkeen ordez, zein konnotazio berri aportatzen dituen— umekeria zikin batetan erortzea da. Besterik ez. A! eta guk ere modismoak erreibindikatzen ditugu, baina euskara «mordoiloa» ere gustatzen zaigu.

MIKELATSen 6. hitz gurutzatua

I II III IV V VI VII VIII IX X

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

I II III IV V VI VII VIII IX X

1	D	O	A	K	E	S	U	O	
2	E	I		E	R	H	O	H	L
3	A	N		A	D	O	S	T	E
4	L	A	B	R	I	T		R	S
5		T	E	L	E	S	F	O	R
6	H	I	R	O	R		O	H	I
7			T			L	E	P	O
8	O	S	A	K	A		R	I	
9	B	A	K	E	T	S	U	E	N
10		M	O	N	Z	O	N		O

5.en soluzioa

1. Iruñatik hurbil
2. EGOn zegoen, dago eta egongo beti —Beso harmatuko kozkoan.
3. ARGIA,n agian!
4. Bai, heu! —Garaitu beharko duzuna, gauerd baina lehen hitz gurutzatu hauek bukatu nahi badituzu.
5. Harriei bizia ematen dien bat —Galde fonetiko
6. Baina lehen.
7. Horrelakoak esaten baditut, ez dituk idatzi behar.
8. Lehen, ta gero ke —Zuberotik hona etorritz noski, han hitz guztietan thü egiten zuten H-a galdu egin dute!
9. Emazte izena —Egiteari lotzen
10. Zer garen denok —Beraz, gehiago ez dena.
- I. Hertsiaik gutxi jaten —Askotan ez omen dago horren beharrik.
- II. Zatitzea omen da gurea.
- III. Horrela deitzen dute USAtar beltzek guk txakur deitzen duguna —Alderdi —Afariaren hastapenean.
- IV. Bizkarrondo ospetsu bat.
- V. Besteak bereganatzeko. —Iumadun baten buru batean eta bilodun baten beste buruan.
- VI. Zer garen, muga pasatuz gero.
- VII. Ugari, izen gabeko gizarte batetan. —Bakean biziko garen denbora.
- VIII. Perrail —Zutik, baina nahasirik!
- IX. Erdikoa luzexkoagoa izan balu, Giulietta liluratuko zukeen; honela, erreproduzioari baizik ez zaio lotuko... —Toki batzutan eduki.
- X. Halarik ere. —Distributiboentzako atzizkia.

irratsaio miresgarriak

Hara sartu zenean, bazekien nora eta zertara zihoan. Lehen aldia zen, eta beldurturik bazegoen ere, esperientzia berri hark ekarri behar zion lasaitasun eta gustagarritasunaz liluraturik, iadanik horrelakoetan sarri ibilia zen bere lagun hark kontseilatut zionetik,

ez zuen behin ere dudarik izan.

Txirrina jo zuenean, gizon gazte samar bat irten zitzaien atera. Bere aurpegian irri adiskide ezkutu bat.

—«Zaude lasai, ez zaizu ezer gertatuko, asko dira zu

baino lehen hemendik pasia».

Gela ilun batetara sartu eta izkinean zegoen lanpara beldurti bat piztu zuen. Argitasun motel batek inguratu gintuen, aulki batetan eseritzen nintzen bitartean. Une hartan bakarrrik utzi ninduen.

Inguruan barreiatuak zeuden jeringa, orratz eta era guztietako likidoetan jartzen nuen nere begirada.

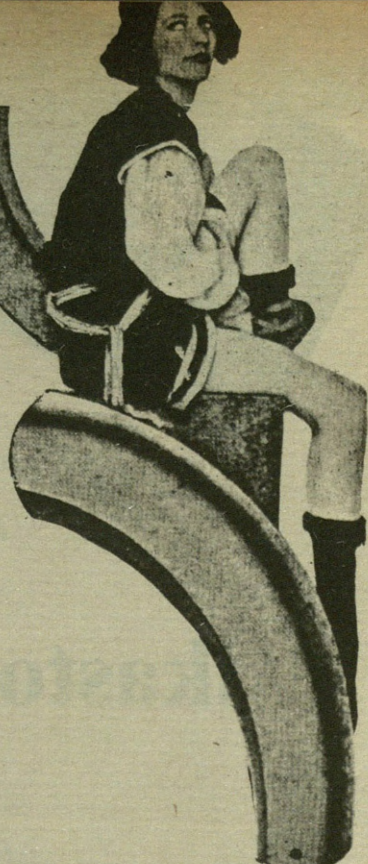
—«Beno, lasai, hasi egingo gara».

Berriro nirekin zegoen. Dardarti, pote bat hartzen ikusi nuen. Barrungo likidoa jeringa batetan sartu zuen, nahastu eta gero.

Orratza zertxobait berotu eta nigana ondoratu zen. Nere

urduritasunak ez zidan utzi une hura behar bezala jasotzen, eta ez dut ongi zer gertatu zen gogoratzen. Bapa-tean, orratza sentitu nuen. Likidoa nire organismoan zehar sartzen ari zen. Berehala la-saitasun arrotz batek mende-ratu ninduen.

Gizona aldendu egin zen, bainan berriro nire ondoan na-baritu nuen, alikate handi ba-tzuen bidez min egiten zidan hagina kentzen zidalarik

TITIRITEROEN KUTXA

hitz honek berbegingo balu

Barnean dudana, dūguna, ezin agertu dudanez, dugunez... Hori da ezinaren ahalmena.

Bere lekutik, aintzakotzat hartzen ez den hortatixetik, baina ukaezinezko izanik, noiznahi eta sarri sarritan hortik baikabiltza denok, haiek nahiz hauek, bere izakera haruntza berritzuli ezin duela eta, aitzitik, handik honuntza etengabe jarioka ari dela...

«Aaaa.... maaaa.... hiru!!»
Ama honek duen nahigabeaz,
Ezertxo ere ez da idatziko.
Aita hark duen ezinaz,
Zer geldituko ote gerorako?
Eta mutil honek duen maitasunaz,
Nor arduratuko ote da?

Asko dakigu! Asko aurreratu dugu!
Begira beza bakoitzak bere ingurura.
Noiz zekien pertsonak horrenbeste?
Nola ez sentitu pozik, eta ustetsu!
Eta oraindik lotuko duguna!
Nork esan zezakeen hainbesterakoa zenik
Gure ahalmena, nahimena, lana!

Baina, ez da dena, hori badela ezin ukatu arren.

Denetik zenbat gelditzen ote zaigu Egunaren, urtearen, belaunaldiaren amaieran?

Gero, zertaz oroitzen gara joandakotik?

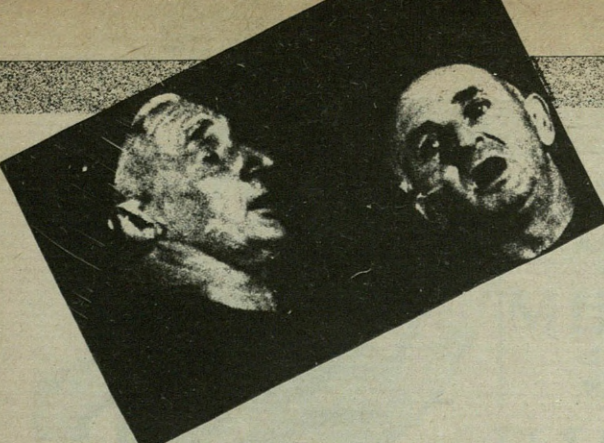
Zenbat eta nola aukeratzen, bazterreratzen dugu?

Jakintsuek, politikariek, ahaltsuek
Zenbat, gero geroago, berreskuratzen dute?

«Aaaa.... maaaa.... hiru!!»
Hitz honek berbegingo balu!
Ezinezko!, ez baita berbazkoa bere historia.

Eta, hortaz ez dakienik, inor ez da.
Eta, hortaz ari denik, inor gutxi da.
Errealitate hori ez baita hemendik honanzkorakoa. Hemendik pentsatua, buruta beti izaten bada ere.

JOXEJAIME MONJOA

ikastolako gela nagusiari lau bertso

«ETXEGIÑA» lehenengo
bertso-paper lehiaketa
LEHENEGO SARIA

Ikastolan gabiltza
goiz ta arratzaldian
hogeita hamalau gera
gela nagusian
pipar egiten degu
aldegun guztian
konturatuko al gera
egunen batian

Asko ikasi behar
ta nik gogo gutxi
aspalditik burua
ezin dot nik hezi
maisuegandik gabiz
gu beti ihesi
kalian ibiltzeko
prest gaude gu beti

Nik ez daukat zenbaitek
dun hainbeste buru
nere inguruan ez da
hainbeste liburu
ni baino hobeagoak
dabiltza inguru
gaurko notetan ere
azkena seguru

Alfonso Inasio
Benita ta Kristina
Andres Iñaki Sebas
Regina ta Ana
bederatzi hauekin
osatzen da dena
aurten bukatzen degu
azkeneko lana

taberna

«ETXEGIÑA» lehenengo
bertso-paper lehiaketa
LEHENENGO SARIA

moskorra

I

Hi kamarero hori
etor hadi hona
ta emaniezaidak
baso ardo ona
diruaz ez kezkatu
ez da zoriona
ez pentsa eta ez duda
ta eman gizona

Kamareroa

II

Hi horko mozkor hori
hemen ez da ardorik
baina sobran badago
gizon mozkortirik
ez da etorri behar
inor ere goitik
esateko nolako
mozkorra daukan hik

III

Zu izaten bazara
bai kamareroa
ni izan naiz Erroman
beti Aita Santua
zuk hutsikan daukazu
hor goiko burua
utzi berriketari
ta eman ardua

IV

Nazkagarri ta zikin
baita higuigarri
joan hadi hemendik
ta kalean jarri
ardoa edan eta gehioren egarri
hurrengokoan behintzat
dirua ekarri

V

Ekar ezak ardoa
denentzat pakea
jadanik atera zait
burutikan kea
ni badakit naizela
bai ardo zalea
baina apreziatzen dut
burrukako artea

VI

Emangoizut ardoa
ez beldurragaitik
taberna honetatik
joatekotan baizik
nik eztabaidatzeko
ez bai dut gogorik
joan hadi mezedez
lehengoko bidetik

Euskal Herriko baserriak

Euskal Herrian hainbat baserri dago hutsik. Egoera sozio ekonomikoa aldatu egin da eta ondorio bezala ekarri du baserriko jendea hirietara jeitsi dela.

Euskal kulturaren baserriak paper inportantea jokatu du. Literaturak ere sarri goraldu du. Urte askotan zehar euskararen gordelekua izan da baserria.

-Gaur hutsik dauden baserriak ez dira izan sekula erdararen bultzatzaile. Euskara utzi zutenean hustu egin ziren, hil.

Euskarak gaur baserrien premisa du berriz ere. Hara zergatik: Euskalduntzen ari direnek hitz egiteko premia dute, hitz egiten ikasteko; baina ikasle askok ez du bere herrian euskara hitz egiteko aukerarik.

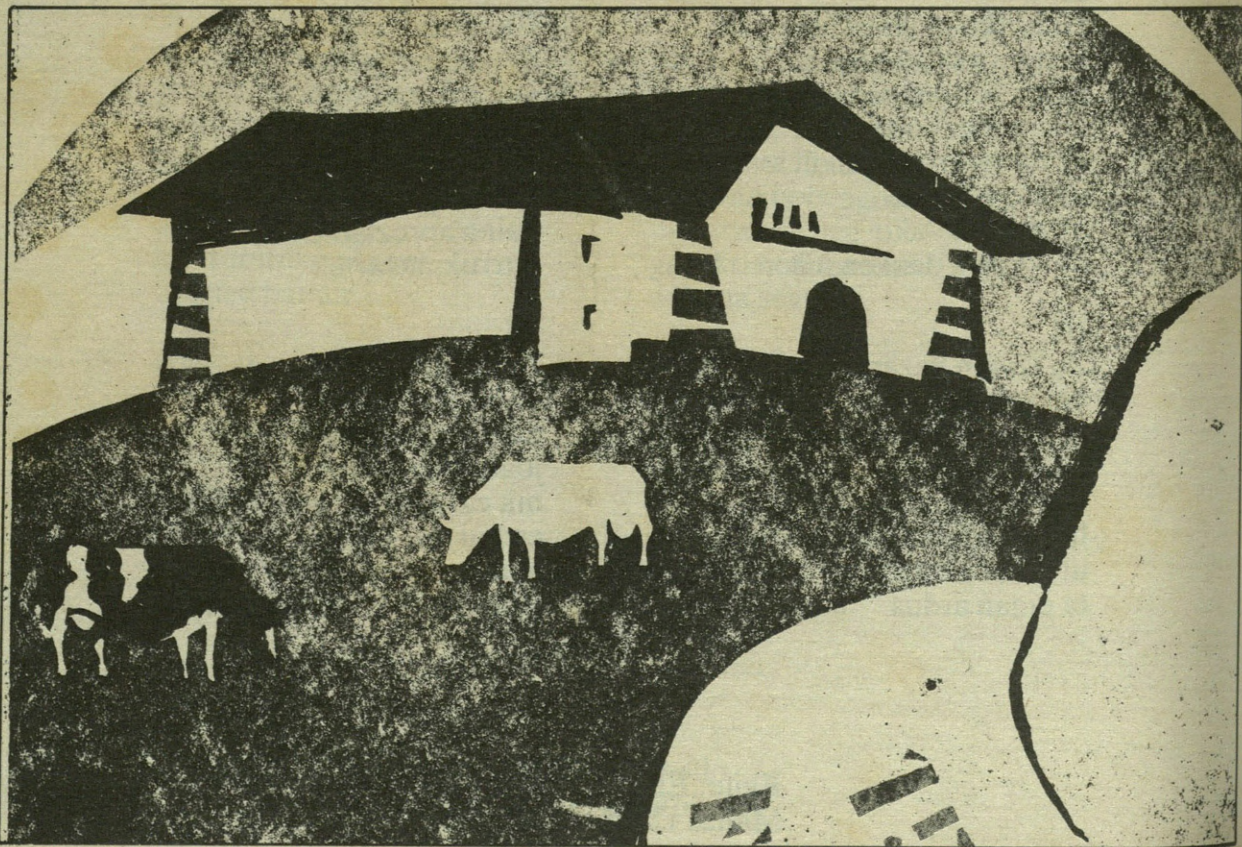
Baserriak prestatuko balira Mendiko aterpeak dauden antzera, euskararen ganako zerbitzua betekoa luke berriz ere.

Erakunde publikoek lan hau beren gain hartuko balute eta euskara ikasten ari direnentzat egokituta prestatuko, asteburuetan ikasle mordo haundi batek

izango luke euskara praktikatzeko aukera. Eta, gainera, mendi inguruetan eta auzo ttikietan aire garbiaren laguntzaz egun doto-reak pasatzeko ere izango luke.

Euskal Herriak sortuko balu hutsik dauden baserriak konponduko lituzkeen erakundea, baserriak berriro bilakatuko lirateke euskararen egonleku ez ezik piztuleku ere. Eta hainbat euskaldungaik ikasiko luke euskara baserrietan euskaraz hitz eginaz eta ondo pasaz.

JULEN KALZADA

Gipuzkoa'ko jakintza bearrak, iraunkor eta etengabeko ardura eskatzen dute. Bereziak eta oremenka edatuak izanik, elkar artu ta saillean egin bearreko lana.

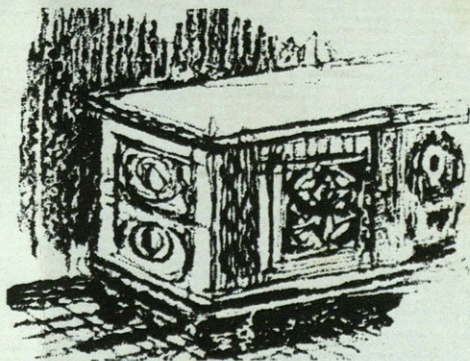
Donosti-Aurrezki-Kutxa'k lortutako etekiñak ez ditu erabilli oi banakako laguntzan, Gipuzko-erriaren onerako bai ordea. Zuri Kutxan jarritako diruak korritua ematen dizu baita orretaz gainera zu, Donosti-Aurrezki-Kutxa'ren bidez ekintza auetako lankide izentatu ere:

- Miramon'en, Arbide-Dorreak ber-eraiki, Bidebietan, "Moneda" izeneko baserria ta Azpeiti'n, Enparan-jauregia zar-berritu.
- Ateraldi-Argitaraldi-Gipuzko-Bazkunak eta "Dr. Camino" izeneko jakintza sailak, Idazti argitaratzea.
- Donosti'n, arduradun guzientzat irikia dagon, Dr. Camino Idaztitegia.
- Jakintza-ekiñaldiak, Donostiko Aretoan eta Gipuzkoa'ko 17 gela-nagusietan.
- Erti-Erakusketak, Eibar, Donosti ta Zumai'ko Aretoetan. Gipuzkoa'ko jakintza-lagundi ta bazkun askori, laguntza ta babes.

Jakintza sail
ontan ere

lankide zaitugu, Gipuzko-erriari lagun egin bai diozu.

**ZU ERE
ONTAN
LAGUNTZAILLE
ZAITUGU**

**IA EUN URTE DARAMAZKIGU GIPUZKO-ERRIAREN
ALDE LANEAN. IA EUN URTE!**

Gehiago irabazteko zerbitzu bat.

Soldaten Abonua

Soldaten Abonu-Zerbitzua honetan datza, alegia zeure soldata Kutxaren bidez kobratzen duzula, honela arriskuak baztertzeko dituzularik, egin behar dituzun kobrantza eta ordainketetan erosotasunik haundiena -duzularik, eta ondoko abantaila hauetaz baliatzen zarelarik.

111 Bulego Gipuzkoan

Gure sukurtsaletatik edozeinetan zure gestioak erabaki ahal izateak dakarkizun erosotasuna.

Probintziako Kutxazain Automatikoaren sarrerik hedatuena

Egunez nahiz gauez, sarrerak egin, fondoak atera, taloi-liburuskak eskatu, kontu-laburpena eskatu etab. egiteko.

Zure eragiketaren orduko informazioa

Bizkortasuna eta segurtasuna

Sarrera eta Ordainketen helbideratzea

Soldaten Abonu-kontuan helbidera ditzakezu zeure kobrantza guztiak, (hartzekoak, transferentzia bidezko sarrerak, INSS

eta INSALUDen laguntzak, adibidez pentsioak, istripuak, desenplegua, etab) halaber, erosotasun guztiz egin ditzakezu zeure ordainketa guztiak, (argi, ur, telefono, gas, ikastetxe, sozietate, kontribuzio, zerga, etabarren ordain-agiriak).

Kreditu Automatikoa

Zeure soldata Kutxaren bidez kobratzeagatik, horregatik bakarrik KREDITU AUTOMATIKO bat berehala eta Kutxaren beste kreditu edozein lor ditzakezu.

6.000 Txartela

6.000 Txartelaren bidez Aurrezki Kutxa Konfederatuak 8.000 bulegotan dirua atera eta zeure erosketak 300.000 establezimendu baino gehiagotan ordaintzeko modua daukazu.

6.000 Autoa

6.000 Autoa taloen bidez, zeure ibilgailuarentzat erregaia eta beste zerbitzuak lor ditzakezu.

Kultur eta Gizarte-Ekintzak

Institutu onkologikoa, Buru-elbarrientzako ASPACEko diagnostiko eta ikerketa-zerbitzua, Literatur Sariketak sail berezitan euskaraz eta gaztelaniaz, Pintura eta eskultura-lehiaketak, hitzaldien, emankizunen ikastaroak, etab.

Eta zure seme-alabentzat, Gaztetxoek Elkarte, Goienetxe eta Ribavellosa-ko Haur-udalekuak, Gazteen Elkarte, ikasketa-beka eta heziketa profesional edo unibertsitate-mailako ikasketak egiten diren "Don Bosco" Hiri Laborala, Nazaret Zentru Kulturala, E.U.T.G. etab. dauzkagu.

**SOLDATEN
ABONU
ZERBITZUA**